МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра фінансів та обліку

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
2 курсу денної форми навчання
ПОПІВНЯК Іван Андрійович

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
ШЕВЧЕНКО Наталія Володимирівна

Рецензент
кандидат економічних наук, доцент
ПУШАК Галина Іванівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
„5” грудня 2022 р., протокол № 7
завідувач кафедри фінансів та обліку,

_____ _____
(підпис) (ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Львів
2022

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Інститут *управління, психології та безпеки*
Кафедра *фінансів та обліку*
Освітній ступінь «*магістр»*
Галузь знань *07 «Управління та адміністрування»*
Спеціальність *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*
Назва освітньої програми «*Фінансова розвідка»*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
фінансів та обліку
_____Степан МЕЛЬНИК
«01» липня 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПОПІВНЯКА Івана Андрійовича

1. Тема роботи **«Управління ресурсним потенціалом банку як складова забезпечення стабільності банківського сектору»**
керівник роботи **ШЕВЧЕНКО Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент**
затверджені наказом ЛьвДУВС від **«30» червня 2022 р. № 638 о/с**
2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи **«05» грудня 2022 р.**
3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативно-правові документи з питань банківської діяльності та управління ресурсним потенціалом банку, літературні джерела із зазначеної тематики, статистичні та аналітичні дані.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Визначити сутність, функції ресурсного потенціалу банку; дослідити структуру та класифікацію ресурсів банку; визначити методи управління ресурсним потенціалом банку, як важливої складової забезпечення стабільності банківського сектору; проаналізувати власний потенціал банків; здійснити оцінку ефективності управління залученими ресурсами банків; здійснити оцінку впливу факторів на ресурсний потенціал банків; розглянути методи збільшення ресурсного потенціалу банків; визначити напрями оптимізації депозитного портфеля в системі ресурсного потенціалу банків.
5. Перелік графічного матеріалу (додатків). Цілі формування ресурсного потенціалу банку, джерела ресурсного потенціалу банку, класифікація ресурсного потенціалу банку, чинники, що впливають на рівень управління ресурсним потенціалом банку, механізм формування та управління ресурсним потенціалом банку, динаміка банків з вітчизняним та іноземним капіталом в України у 2017-2021 роках, динаміка акціонерного (статутного) капіталу вітчизняних банків у 2017-2021 років, динаміка капіталу та статутного капіталу банків протягом 2017-2021 років, динаміка банківських резервів у 2018-2021 роках, динаміка чистого прибутку банків за 2018-2021 роки, динаміка активів, зобов'язань та капіталу банків за 2017-2021 роки, показники структури зобов'язань вітчизняних банків у 2017-2021 роках, динаміка коштів суб'єктів господарювання на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, динаміка коштів фізичних осіб на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, динаміка коштів небанківських фінансових установ на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, динаміка строкових вкладів (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків, які протягом 2018-2021 років, показник рентабельності банківського капіталу вітчизняних банків протягом 2017-2021 років, динаміка чистого прибутку банків протягом 2017-2021 років, показники дохідності банків протягом 2018-2021 років, структура складових ресурсного потенціалу банків протягом 2017-2021 років, прогнозні дані

збільшення суми резервного капіталу банками, ТОП-10 найбільш прибутковіших та найбільш збиткових банків України, основні види банківських ризиків та заходи управління ними

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПРІЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ШЕВЧЕНКО Н. В.		
2	ШЕВЧЕНКО Н. В.		
3	ШЕВЧЕНКО Н. В.		

7. Дата видачі завдання «01» липня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	**Назва етапів кваліфікаційної роботи**	**Строк виконання етапів роботи**	**Примітка**
1	Опрацювання літератури за темою роботи та складання плану	01.08.2022	виконано
2	Написання першого розділу	01.09.2022	виконано
3	Написання другого розділу	01.10.2022	виконано
4	Написання третього розділу	01.11.2022	виконано
5	Підведення підсумків та формулювання висновків	15.11.2022	виконано
6	Оформлення роботи	01.12.2022	виконано

Здобувач вищої освіти _____ ПОПІВНЯК І. А.
(підпис) (ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Науковий керівник _____ ШЕВЧЕНКО Н. В.
(підпис) (ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

АНОТАЦІЯ

ПОПІВНЯК І.А. Управління ресурсним потенціалом банку як складова забезпечення стабільності банківського сектору. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних основ та надання практичних рекомендацій щодо управління ресурсним потенціалом банку як важливої складової стабільності банківських установ. Розглянуто теоретичні основи дослідження сутності та структури банківських ресурсів. Визначено фактори, що впливають на рівень управління банківськими ресурсами. Здійснено аналіз власного ресурсного потенціалу банків. Здійснено оцінку ефективності управління залученим ресурсним потенціалом банків України. Визначено основні напрями і методи підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом вітчизняних банків.

Ключові слова: банк, ресурси, ресурсний потенціал, власні ресурси, залучені ресурси, позичені ресурси, банківський сектор, власний капітал, депозитні ресурси, кредити.

ANNOTATION

POPIVNIAK I.A. Management of the bank's resource potential as a component of ensuring the stability of the banking sector. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance". - Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2022.

The qualification work is devoted to the study of the theoretical foundations and the provision of practical recommendations regarding the management of the bank's resource potential as an important component of the stability of banking institutions. The theoretical foundations of the study of the essence and structure of banking resources are considered. Factors affecting the level of management of bank resources are determined. An analysis of the banks' own resource potential was carried out. An assessment of the effectiveness of management of the involved resource potential of banks of Ukraine was carried out. The main directions and methods of increasing the efficiency of managing the resource potential of domestic banks have been determined.

Key words: bank, resources, resource potential, own resources, borrowed resources, borrowed resources, banking sector, own capital, deposit resources, loans.

ЗМІСТ

ВСТУП……..……..……6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ……..……..9

1.1. Сутність, функції та принципи формування ресурсного потенціалу банку……..……..9

1.2. Класифікація та характеристика складових ресурсного потенціалу банку…….……..15

1.3. Методи управління ресурсним потенціалом банку, як складова забезпечення стабільності банківського сектору……..……21

Висновки до розділу 1…….……..27

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНИНИХ БАНКІВ…….……29

2.1. Аналіз власного ресурсного потенціалу банків……29

2.2. Оцінка ефективності управління залученими ресурсами банків……...…34

2.3. Оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом банків……..…40

Висновки до розділу 2…….……..45

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ……..46

3.1. Методи збільшення ресурсного потенціалу вітчизняних банків…..……46

3.2. Зменшення ризиків управління ресурсним потенціалом банків та забезпечення стабільності банківського сектору……..…….……53

Висновки до розділу 3……...…58

ВИСНОВКИ…….……..60

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….……62

ДОДАТКИ…….……67

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах розвитку українського фінансового ринку банківський сектор являється важливою ланкою фінансового розвитку економіки держави та регулювання грошових відносин між різними суб'єктами. Банківські установи забезпечують надання кредитних та депозитних послуг, фінансове консультування та інвестування, встановлюють міжбанківські відносини з різними фінансовими агентами не лише на національному, а й на міжнародному рівнях, розвивають трастові, лізингові, факторингові операції. Проте, постійне забезпечення фінансового ринку якісними банківських послугами та продуктами неможливе без формування надійного ресурсного потенціалу банку.

На сьогоднішній час для банківських установ одним із першочергових завдань є забезпечення: максимальної прозорості діяльності на ринку банківських послуг, достатності капіталу, формування ефективної політики управління залученими ресурсами, зокрема депозитними, встановлення пріоритетності мінімізації ризиків пов'язаних з ресурсними потенціалом банку. Таким чином, питання ефективності формування та управління ресурсним потенціалом банку є актуальним та важливим.

Теоретичні та практичні аспекти управління ресурсним потенціалом сучасних банків, проблеми щодо його оцінки та формуванню присвячено багато праць, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів, серед яких варто виділити: О. Васюренко, С. Арбузов, В. Коваленко, С. Аржевітіна, О. Дзюблюк, А. Мороз, О. Вовчак, О. Заруба, Р. Коцовська, Г. Табачук, В. Ричаківська, Г. Вознюк, Т. Совженко та інші. Проте, дослідження ресурсного потенціалу як складової власних і позикових ресурсів, та ефективність їх управління залишається актуальною.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних і практичних засад щодо управління ресурсним

потенціалом банків, як важливої складової забезпечення стабільності українського банківського сектору.

Досягнення обраної мети кваліфікаційної роботи обумовило необхідність вирішення наступних **завдань**:

- визначити сутність, функції ресурсного потенціалу банку;
- дослідити структуру та класифікацію ресурсів банку;
- визначити методи управління ресурсним потенціалом банку, як важливої складової забезпечення стабільності банківського сектору;
- проаналізувати власний потенціал банків;
- здійснити оцінку ефективності управління залученими ресурсами банків;
- здійснити оцінку впливу факторів на ресурсний потенціал банків;
- розглянути методи збільшення ресурсного потенціалу банків;
- визначити напрями оптимізації депозитного портфеля в системі ресурсного потенціалу банків.

Об'єктом дослідження є банківські установи, які забезпечують управління ресурсним потенціалом банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти та напрями управління ресурсним потенціалом банків як складової забезпечення стабільності банківського сектору.

Методи дослідження. У магістерській роботі використано наступні: методи наукового пізнання для дослідження поняття «ресурсний потенціал банку», системний метод для узагальнення та структурування досліджень, порівняльний та графічний метод для аналізу та оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом за різні періоди часу, коефіцієнтний метод для оцінки показників.

Наукова новизна одержаних результатів:

- згруповано та доповнено чинники, які впливають на формування ресурсним потенціалом банку, та забезпечують його ефективне управління протягом звітного періоду;
- доповнено механізм формування та управління структурою банківського потенціалу, зокрема, визначено роль окремих суб'єктів у ресурсному потенціалі, розподілу коштів щодо максимізації доходів і значенні у формуванні дохідної частини банківського потенціалу;
- набули подальшого розвитку рекомендації та напрями удосконалення управління ресурсним потенціалом банків та мінімізації ризиків, що впливають на його формування, зокрема запропоновано використання впровадження інноваційних програмних продуктів для розширення депозитних послуг та підвищення довіри до вкладення коштів.

Основний зміст роботи. У першому розділі кваліфікаційної роботи визначено сутність, класифікацію, структуру та методи управління ресурсним потенціалом банку.

У другому розділі здійснено оцінку власного ресурсного потенціалу, аналіз залученого ресурсного потенціалу та ефективність управління ресурсним потенціалом банків.

У третьому розділі визначено основні напрями удосконалення управління ресурсним потенціалом банків для забезпечення їхньої стабільності.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменування на 5 сторінках), 3 додатки, розміщених на 3 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок, і них основний текст - 56 сторінок, які містять 4 таблиці та 17 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

1.1. Сутність, функції та принципи формування ресурсного потенціалу банку

Зростання прибутковості вітчизняних банків та зміцнення їхніх позицій на ринку банківських послуг в значній мірі залежить від ефективності формування та управління ресурсним потенціалом банку. У вітчизняній економічній літературі існує значна кількість визначень поняття «банківські ресурси», які дають можливість сформувати ключові аспекти структури, класифікації, суб'єктів та процесів формування ресурсів банку.

С. Арбузов визначає ресурсний потенціал банку (bank potential resources) – загальна сукупність всіх грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні, і які банківська установа потенційно може залучити через проведення ефективної банківської діяльності, а саме через активні операції [4].

В. Коваленко пов'язує визначення ресурсного потенціалу банку з можливістю ефективно формувати власні та залучені ресурси, а також своєчасно погашати власні зобов'язання, збільшувати власний капітал, ефективно мобілізовувати кошти на депозитні рахунки [18].

О. Дзюблюк дає більше обширне визначення поняття «ресурсний потенціал банку» як сукупність капіталу банку, який можна перетворити на позикові кошти, що принесуть прибуток банку [5].

Отже, із наведених вище визначень ресурсного потенціалу банку можна визначити, що це сукупність власних та залучених фінансових ресурсів, яка забезпечують надання кредитних послуг, здійснення активних прибуткових операцій та підвищують рівень конкурентоспроможності банку на ринку банківських послуг.

Основна мета формування достатнього ресурсного потенціалу банківських установ – це забезпечення максимізація дохідності банків у поточному та перспективному періодах, що забезпечується раціональним поєднанням власних та залучених ресурсів, які відповідають вимогам центрального банку.

Основні цілі формування ресурсного потенціалу банку наведено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Цілі формування ресурсного потенціалу банку [18, 37, 42]

Ресурсний потенціал банку це визначення яке стосується процесу наповнення банку фінансовими ресурсами – грошовими коштами у різних формах. Ресурсний потенціал як фінансова складова банку включає в собі два основні елементи: перший ресурси, другий потенціал.

Ресурси банку – це загальна сукупність грошей (грошових коштів), знаходяться у повному розпорядженні банку, та використовуються для здійснення поточної діяльності, банківських операцій. Ресурси це допоміжний засіб, елемент складова, можливість щодо майбутнього фінансового та економічного розвитку. Потенціал банку – це здатність банку досягати свої фінансові цілі та завдання [28].

Ресурси банку визначають політику, масштаби та характер розвитку банківського потенціалу, чим більше ресурсів залучить банківська установа протягом звітного періоду, тим більший рівень потенціалу вона може досягти.

Основними ознаками ресурсного потенціалу банку є:

- фінансової стратегії розвитку банківської установи шляхом збалансування надходжень власних та залучених ресурсів;
- стратегічного управління, яка передбачає виявлення можливостей розширення банківського потенціалу, оптимізація діяльності банку на ринку банківських послуг;
- цільового спрямування оптимізації та структурування банківського потенціалу в довгостроковому та короткостроковому періодах;
- стратегічної орієнтації на фінансовий розвиток, який включає впровадження подальшого інноваційного розвитку, запровадження нових продуктів тощо;
- системності оцінки, яка дозволяє оцінити ефективність управління ресурсним потенціалом банку застосувавши математичні методи та моделі, економічні розрахунки;
- факторної залежності, яка передбачає оцінку впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на рівень ресурсного потенціалу [7, 37].

Ж. Довгань визначає ресурсний потенціал як найбільші граничні можливості банківської установи формувати ресурси, залучаючи їх на ринку цінних паперів, грошовому та кредитному ринках. Ресурсний потенціал банку залежить від грошової та кредитної політики яку проводить Національний

банк України, стану фінансового ринку, можливості робити операції зі збільшення, зменшення ресурсів, реалізовувати фінансові стратегії [13].

Теоретичними складовими визначення поняття ресурсного потенціалу банку слід вважати наступні категорії:

- як ресурсна складову банківської діяльності – де відбувається формування та управління власними, залученими, позиченими ресурсами;
- як потенціал можливостей щодо надання банківських послуг та банківських продуктів, забезпечення прибутковості, дохідності, ліквідності та конкурентоспроможності;
- як прогресивний розвиток щодо забезпечення надійності розвитку банків, банківської системи та грошового-кредитного ринку країни загалом.

Об’єктом ресурсного потенціалу банку є всі фінансові ресурси, які банк може залучити з різних джерел для забезпечення власного функціонування, надання послуг (забезпечення активних операцій), отримання доходу.

Суб’єктами є керівники, власники банків, акціонери, фізичні та юридичні особи, що вкладають кошти на депозитні рахунки, банківські установи, Національний банк України, який встановлює вимоги до діяльності банків, інвестори, які зацікавлені у купівлі акцій підприємств, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, яка забезпечує регулювання банків на фондовому ринку.

Ресурсний потенціал банку виконує наступні функції:

- реалізаціях головних фінансових стратегій діяльності та розвитку банку на ринку банківських послуг;
- вибір напрямів оптимізації складових фінансово-економічного потенціалу банку в базовому періоді;
- визначення напрямів та обсягів задоволення потреб фізичних та юридичних осіб у наданні банківських послуг, банківських продуктів;

– досягнення збалансованості шляхом посередництва у передачі надлишків грошових коштів у суб'єктів тим, у кого їх недостатньо;
– забезпечує розвиток інноваційних послуг чи банківських продуктів, напрямів співпраці з клієнтами тощо;
– забезпечує розвиток грошово-кредитного ринку країни [13, 37, 42].

Ресурсний потенціал банку залежить від самої діяльності, фінансової вмотивованості банків забезпечувати конкурентні позиції, залучати нові грошові ресурси на власний розвиток. Якщо розглядати відношення власного та залученого капіталу, то їхнє значення для банківської установи знаходиться на рівних умовах. Проте з огляду надійності і захищеності від ризиків, власні фінансові ресурси є вагомішими.

Масштаби ресурсного потенціалу банку визначають можливості банку як у короткостроковій так і довгостроковій перспективі розвитку, масштабів діяльності та цільового орієнтиру. Кожен банк на основі власного ресурсного потенціалу визначає обсяги активних операцій, і хоча кредити є найбільшою складовою, проте інвестиції складають їм конкуренцію.

Визначаючи гарантійний аспект ресурсного потенціалу, варто зазначити, що його завдання є одержання прибутків, за допомогою яких можливо збільшити резервні фонди. У загальному значенні це дасть оптимальну можливість збільшити ліквідність та платоспроможність і зменшити ризикованість.

Важливим аспектом формування та збільшення ресурсного потенціалу банку є визначення ресурсної позиції. Ресурсна позиція – це цільова стратегія банку щодо управління власними, залученими та позиченими ресурсами. Чим більше зовнішніх і внутрішніх факторів впливають на формування ресурсів банку, тим агресивнішою буде ресурсна позиція банку [13, 17].

Ресурсний потенціал банку ґрунтується на основних принципах:

– єдності – застосування єдиних підходів до формування, використання та управління ресурсним потенціалом банку з врахуванням стратегії розвитку та рівня дохідності;

- збалансованості та рівності – при якій формування та співвідношення власних і залучених ресурсів має бути у встановленій нормативній пропорції, і не формувати внутрішні ризики;
- результативності та ефективності – передбачає виконання запланованих фінансових результатів при максимізації прибутковості і мінімізації витрат;
- партнерства – передбачає взаємо узгодженість процесу управління ресурсним потенціалом враховуючи інтереси суб'єктів власних ресурсів, позикових ресурсів та залучених ресурсів;
- відповідальності – за виконання системи забезпечення ефективності реалізації та досягнення ресурсного потенціалу банку;
- безперервності – передбачає постійний контроль, управління та оцінку ресурсного потенціалу банку [13].

Дослідження сутності ресурсного потенціалу як економічної категорії дає можливість встановити певні його особливості, а саме: перше - ресурсний потенціал банку характерний для банку на стадії створення, заснування, коли формується власний ресурсний потенціал, власний капітал банку, а також в процесі подальшої діяльності. Друге – ресурсний потенціал, це категорія на яку значною мірою впливають зовнішні негативні фактори, зокрема економічна і політична ситуація в країні. Третє – банківський потенціал підтягається оцінці на основі балансової річної звітності, та показниками збільшення прибутковості.

Як стверджує І. Барилюк банківський ресурсний потенціал має два рівні: перший – це фінансовий, який безпосередньо включає процес формування ресурсів банку, подальше їх збільшення, управління, оцінку та напрями збільшення. Другий рівень – управлінський, який передбачає управління всіма ресурсами та забезпечення їхньої дохідності кожного нового фінансового періоду. При можливості, управління націлено на збільшення результативності щороку [7].

1.2. Класифікація та характеристика складових ресурсного потенціалу банку

Ресурсний потенціал банку – це потенційні фінансові можливості банківської установи формувати та управляти ресурсами, що знаходяться на балансі для досягнення поставлених цілей. Це сукупність тих фінансових ресурсів які банк може максимально залучити, отримати та фінансовому ринку. Структура ресурсного потенціалу банку представлена на рисунку 1.2.

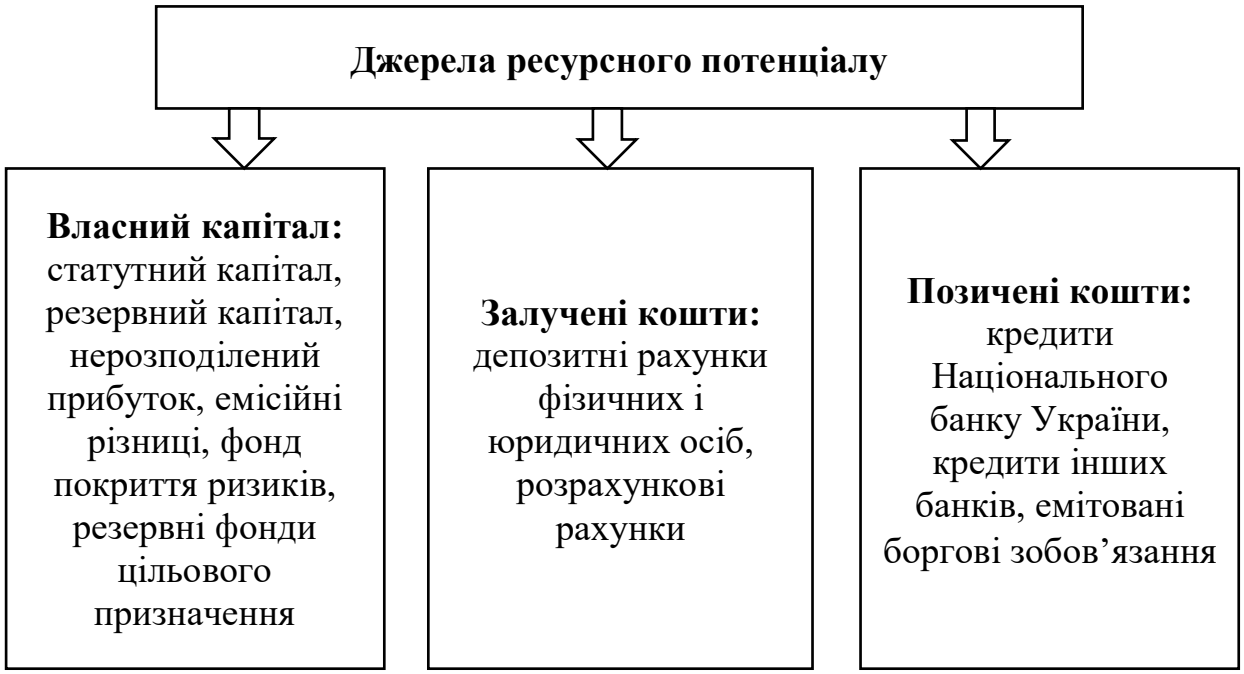

Рис. 1.2. Джерела ресурсного потенціалу банку (розроблено автором на основі 13, 37)

Склад ресурсного потенціалу банківської установи залежить від стану грошово-кредитної політики Національного банку України, якості активів та особливостей надання депозитних послуг. Важливо виділити деякі аспекти формування ресурсного потенціалу, а саме:

- капітал, не залежно від способів формування є фактором створення ресурсного потенціалу;
- чим більше ресурсів залучено, тим більший ресурсний потенціал банку;

- потенціал банку може зростати лише у процесі здійснення банківської діяльності;
- ресурсний потенціал має вплив на здійснення активних операцій: його обсяги, дохідність, формування стратегій;
- він є гарантійним забезпеченням фінансової безпеки клієнтів банку;
- завжди має залишатися пропорція між власним і залученим потенціалом банку протягом звітного періоду [7, 42].

Отже залежно від складових ресурсів виділяють три види ресурсного потенціалу: власний ресурсний потенціал – це потенціал, який складається з власного капіталу банку, залучений ресурсний потенціал – це кошти фізичних та юридичних осіб, що залучені на депозитні рахунки і позичений ресурсний потенціал – це позикові кошти, що запозичені у інших банках чи Національному банку України.

В загальному класифікація фінансового потенціалу банку представлена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація ресурсного потенціалу банку [7, 8]

Назва ознаки	**Склад ознаки**
Залежно від складу ресурсів	– власний ресурсний потенціал; – залучений ресурсний потенціал; – позичений ресурсний потенціал.
За термінами формування та управління	– короткотерміновий ресурсний потенціал; – довгостроковий ресурсний потенціал.
Залежно від складових системи управління	– організаційний ресурсний потенціал; – потенціал іміджу та репутації; – інвестиційний ресурсний потенціал; – інноваційний ресурсний потенціал.
Залежна від допоміжних ресурсів фінансового управління	– матеріальний потенціал; – інформаційний потенціал; – програмно-технічний потенціал; – потенціал персоналу.

Власний ресурсний потенціал є початковою складовою всього ресурсного потенціалу, з нього починається формування самого банку як фінансової установи, він збільшується у процесі діяльності шляхом:

- додаткової емісії акцій;
- перерахунку емісійної різниці;
- отримання чистого прибутку;
- формування резервних фондів.

Головною ознакою його серед інших потенціалів – він напряму пов'язаний з інвестиційним капіталом, інвесторами, фондовим ринком та дохідністю діяльності банку. Власний ресурсний потенціал формує резервну складову яка є елементом захисту банку від неплатоспроможності та ліквідності.

Залучений та позичений ресурсний потенціал включає кошти які не належать банку, а залучаються на певний термін, який встановлений самою банківською установою, та за які банк повинен сплатити відсотки. Проте такий потенціал дає можливості щодо збільшення об’ємів, якості активних операцій, забезпечуючи прибутковість.

Короткотерміновий ресурсний потенціал пов'язаний з формуванням двох основних складових: перший дохідної частини власного капіталу банку, другий короткостроковими кредитами та депозитами. Довгостроковий ресурсний потенціал – це акціонерний капітал, страхові фонди, кредитні та депозитні ресурси, які перевищують один календарний рік [].

Інформаційний потенціал забезпечує можливості банку швидко та якісно збирати інформацію щодо наступних складових:

- внутрішня фінансова інформація що формує звітність банку;
- інформацію щодо економічного становища в держав та на грошово-кредитному ринку, ринку банківських послуг;
- інформація про новітні послуги, патенти, розробки, інноваційно-технічне забезпечення тощо;

- стан банків-конкурентів;
- використання інтернет технологій щодо розвитку банківських операцій та послуг та для захисту персональних даних та даних клієнтів.

Програмно-технічний потенціал – це сукупність та наявність у банку технічного, технологічного, комп'ютерного та програмного забезпечення, яке може бути використано для розвитку фінансових та інформаційних можливостей банку.

Сьогодні в умовах науково-технічного розвитку важлива складова належить не наявності великої кількості комп'ютерів, а можливості клієнтам за допомогою різних комп'ютеризовано-програмних продуктів здійснювати грошові перекази, оплачувати рахунки та послуги, здійснювати контроль за перерахунком і надходженням грошових коштів, робити виписки та статистику руху грошових коштів тощо.

Потенціал іміджу та репутації оснований в головному на довірі зі сторони клієнтів, проте на 100 % залежить від діяльності банку, підтримання його ділової репутації надійного фінансового партнера, надання консультаційної та інформаційної, технологічної допомоги.

Інноваційний потенціал банку забезпечує впровадження нових ідей щодо банківської діяльності, що має на меті залучення банківських ресурсів у достатній кількості, а також:

- створення унікальних банківських продуктів на ринку банківських послуг;
- формування конкурентних позицій та високого рівня обслуговування клієнтів;
- надання онлайн та комп'ютерної підтримки швидко робити грошові розрахунки та перекази;
- реалізація розробки власних інноваційних продуктів;
- зменшення часу на процедуру залучення нових клієнтів;

– забезпечення максимального рівня безпеки на рівні банку, банківських рахунків, інформації та особистих даних клієнтів [11, 16].

Інвестиційний потенціал банку забезпечує функціонування та розвиток тої частини ресурсного потенціалу, який відповідає за власні ресурси, а саме акціонерний капітал, та за залучені ресурси, які можна скерувати на формування інвестиційного портфеля.

Після надання кредитів, інвестиційний портфель займає друге місце у структурі активних операцій, і приносить досить високий рівень доходів.

Потенціал персоналу передбачає залучення до банку працівників які вміють спілкуватися з клієнтами, знають всі банківські продукти конкретного банку, здатні простувати продукти на ринок, вивчають нові можливості розвитку банківських послуг. Він передбачає використання інтелектуального потенціалу банківських працівників для надання якісних послуг, отримання більших прибутків, залучення більшої кількості нових клієнтів. Зокрема важливою складовою є фахове обслуговування он лайн, вирішення питань в реальному часі, та надання миттєвої допомоги [8].

Пов'язаний з потенціалом персоналу – управлінський, який забезпечує взаємозв’язок між керуванням ефективності виконуваних завдань і підопічними і керівниками. Його складова полягає у вмінні керувати кадрами, давати можливість навчатися і розвивати, спільно вирішувати проблеми, здійснювати грошове і кар’єрне стимулювання.

Отже ресурсний потенціал, це складна структурована система поєднання рівних видів потенціалів, які забезпечують ефективне формування, управління та його збільшення протягом визначеного періоду часу. Ресурсний потенціал та його складові (особливо за характером формування ресурсів), дає змогу ефективно оцінити діяльність банку щодо формування, залучення, кредитування, нормативного забезпечення власної діяльності.

Структура ресурсного потенціалу банківської установи дає можливість:

- аналізувати кожний структурний елемент ресурсного потенціалу, визначаючи найбільш важливий і найменш сильний для діяльності і прибутковості банку;
- оцінювати ефективність використання складових ресурсного потенціалу за допомогою математичного та графічного методів;
- визначення етапів та стратегічної послідовності формування ресурсного потенціалу враховуючи потреби банку та зовнішнього середовища клієнтів;
- оцінка впливу факторів (зовнішнього та внутрішнього середовища) на ефективність управління та розподіл ресурсного потенціалу та ресурсів банку зокрема;
- розвиток ресурсного потенціалу, удосконалення його структури, залучення фінансових партнерів для удосконалення, підвищення його дохідності [10].

Економічне значення ресурсного потенціалу та його складових проявляється у тому, що він дає змогу сформувати необхідний обсяг ресурсів для ефективного функціонування на ринку, стимулювання економічних процесів в країні, розвиток кредитного та грошового ринку, забезпечення конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішніх ринках, реалізація інноваційного потенціалу банку та банківських ресурсів у сучасних видах, визначення стратегічного напряму подальшого удосконалення ресурсного потенціалу.

Ресурсний потенціал дає можливість сформувати таку структуру ресурсів при яких фінансова діяльність банку буде ліквідною, платоспроможною, прибутковою та конкурентоспроможною, відповідати нормам які встановлені Національним банком України.

Ресурсний потенціал банку складає рушійну силу ресурсного потенціалу, за якої визначається позиція банку на ринку – конкурентна позиція, за якої власний капітал та позиковий капітал складають значну частину діяльності, прибутковості та фінансової стабільності [18].

1.3. Методи управління ресурсним потенціалом банку, як складова забезпечення стабільності банківського сектору

В сучасних умовах ефективне управління ресурсним потенціалом банку значною мірою залежить від чинників, які впливають діяльність та методи залучення ресурсів, як власних, так і залучених, позичених (рисунок 1.3).

Рис.1.3. Чинники, що впливають на рівень управління ресурсним потенціалом банку (розроблено автором на основі 22, 37)

Проте, найбільш вагомими негативними чинниками, які впливають на формування та управління ресурсним потенціалом банківських установ є низький рівень капіталізації банківського капіталу (а також ринкової капіталізації акціонерного капіталу), відсутність механізму блокування впливу зовнішніх чинників на діяльність банку на ринку банківських послуг, зокрема політичні, війна, інфляція тощо [17].

У зв'язку з цим виникає необхідність формування системи управління ресурсним потенціалом банку, яка повинна охоплювати механізм взаємодії (рисунок 1.4) власні, позичені, залучені ресурси, джерела їх формування та суб'єкти, які беруть у цьому участь.

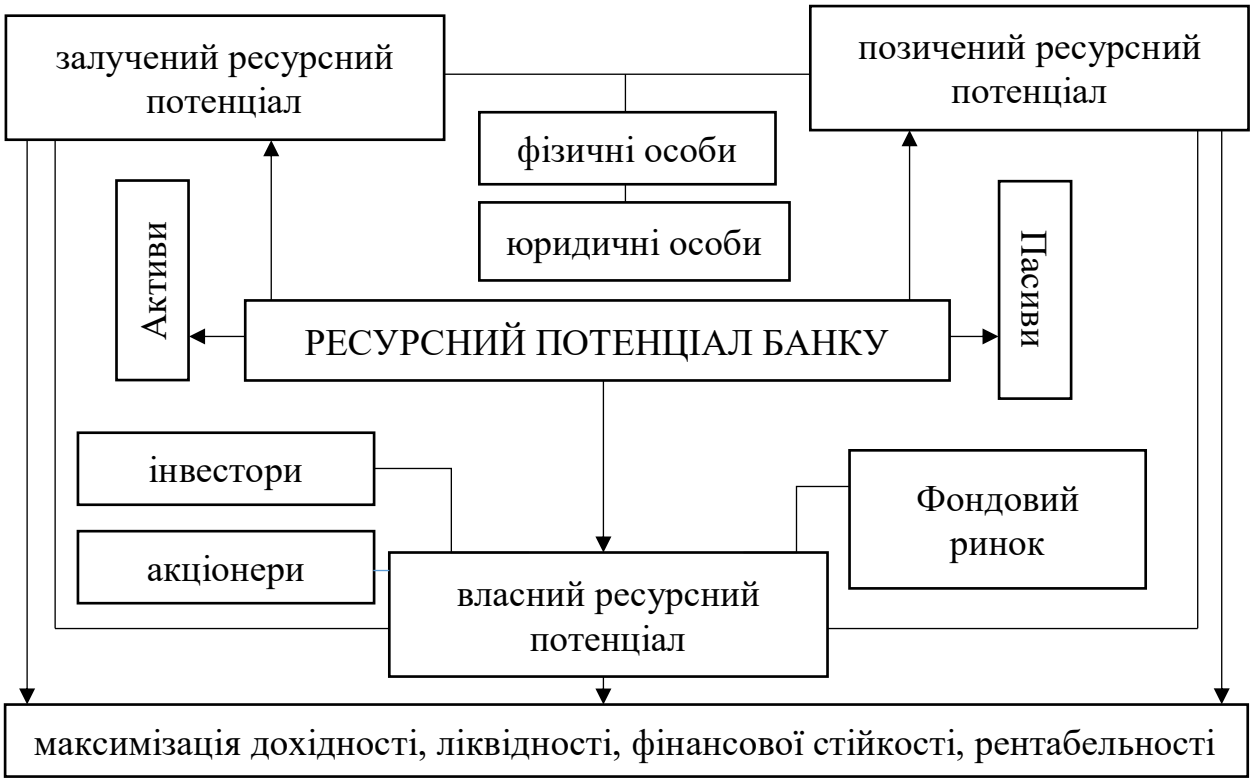

Рис. 1.4. Механізм формування та управління ресурсним потенціалом банку (розроблена автором на основі 8, 42)

Для ефективного управління ресурсним потенціалом банку важливо застосовувати всі інформаційні, фінансові аналітичні та практичні знання, які пов'язані з суб'єктами, принципами та функціями формування ресурсного

потенціалу. Таке управління повинно відповідати певним аспектам, а також повинен бути націлений на вирішення стратегічних завдань, які пов'язані з цілями та фінансовою стратегією розвитку банку (бажано у довгостроковому періоді):

- визначення оптимального співвідношення між власними, позиченими та залученими ресурсами;
- врахування оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю;
- визначення рівня впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на запас фінансової стійкості і ліквідності банку;
- оцінка рівня довіри до банківської установи [11].

На нашу думку управління ресурсним потенціалом банку – це сукупність цілей та завдань банку у звітному періоді, які виконуються поетапно, із застосуванням методичного інструментарію управління. Для ефективного та цілеспрямованого управління не варто об'єднувати ресурсний потенціал у загально складову, варто досліджувати його за окремими елементами.

Деякі банківські установи здійснюють оцінку ефективності управління ресурсним потенціалом на основі показників активів та їхньої дохідності, проте, такий підхід є обмеженим і некоректним, оскільки обмежує початкові елементи формування активів, зокрема власного і залученого капіталу. Дохідність також, не є об'єктивною оцінкою, оскільки не враховує обсяги акціонерного капіталу та резервів банку.

Тому, розглядаючи ефективне управління співвідношенням активів та пасивів банку, як складової ресурсного потенціалу банку, то воно повинно бути основане на поєднанні максимізації дохідності (краще чистого прибутку) та мінімізації ризиків. Таке управління основане на визначення банком потреби у власних коштах та коштах для задоволення потреб клієнтів, при цьому не забуваючи про ліквідність. Розміщення залучених та позичених

коштів повинно відбуватися за максимальною дохідністю, раціональним часом використання, мінімізацією витрат на рух коштів.

Управління ресурсним потенціалом базується, на гашу думну, на таких основних напрямах:

- оцінка співвідношення між власним капіталом і залученими ресурсами на депозитні рахунки;
- оцінка співвідношення між активами і пасивами;
- оцінка дохідності від кредитів наданих банком на основі депозитних коштів фізичних та юридичних осіб;
- оцінка динаміки зростання резервів, акціонерного капіталу та прибутку;
- динаміка збільшення окремих складових ресурсного потенціалу, окремих складових активів та пасивів [17].

До методів управління відносять:

1. метод співвідношення активів та пасивів;
2. геп-менеджмент;
3. управління процентним ризиком;
4. нормативний метод.

Аналіз власної і залученої бази, активів і пасивів базується на встановлені оптимальних пропорцій саме для конкретного банку та фінансової стратегії його розвитку і діяльності, враховувати нормативні положення Національного банку України, облікову політику та планові показники дохідності майбутньому. При цьому необхідно враховувати факторну складову, а саме:

- економічні умови в яких функціонує та розвивається банк, формує ресурсний потенціал, забезпечує його дохідність;
- конкурентне середовище, яке впливає на якість наданих банківських послуг, дає можливість встановити норми, тарифи та відсоткові ставки на послуги;

- ризики процентної ставки які впливають на цінову політику наданих послуг та банківських продуктів;
- рух грошових коштів у часі, що впливає на обсяги проведених операцій, довгострокову чи короткострокові фінансову стратегію банку;
- оцінку потенційних можливостей банку у перспективі, зокрема його потенціал, не лише ресурсний, а й маркетинговий, інформаційний, інвестиційний та інноваційний;
- розмір та структуру кредитного, депозитного та інвестиційного портфелів банку;
- методи прийняття кризових рішень у разі настання ризикових ситуацій пов'язаних з конкретними операціями та суб'єктами [7, 17, 42].

Для управління активами та пасивами використовують важливі інструменти, які забезпечують поєднання методів, прийомів і в результаті досягнення цілей, до них можна віднести: стратегічне поточне та середньострокове планування, оперативне фінансове управління, аналіз та контроль за рухом банківських ресурсів, управління прибутком та ризиками, формування аналітичних інструментів оцінки ефективності.

Управління ресурсним потенціалом здійснюється на основі якісної та кількісної оцінки. З точки зору кількісної оцінки визначається кількісна або сумарна динаміка збільшення кожного окремого ресурсу банку у поточному році у порівнянні з попередніми роками (або одним роком, залежно від цілі оцінки), при цьому визначається їхній кількісний обсяг. При цьому банк використовує всі можливі методи стимулювання вкладів, залучення їх у більшій кількості на різні терміни, з врахуванням розміру відсоткової ставки.

Також, одним із методів управління фінансовими ресурсами є: метод загального фонду, метод розподілу активів та метод наукового управління.

Метод загального фонду полягає у тому що всі фінансові ресурси об'єднуються у одну загальну суму (загальний фонд), з якого вираховують загальну суму прибутку та здійснюють розподіл до резервного фонду. Перед тим як розподілити сукупні залучені фонди (залучені та позичені ресурси)

банк визначає потребу, тобто напрямок активів, у які будуть спрямовані залучені ресурси. Здебільшого банк визначає це або потребою у кредитних коштах зі сторони фізичних і юридичних осіб, або у інвестиційних вкладах у цінні папери чи нерухоме майно.

Метод наукового управління ресурсним потенціалом передбачає використання економіко-математичних методів і моделей, які дають можливість чітко визначити склад джерел залучення ресурсів, їхній обсяг та спрогнозувати напрями прибуткового розміщення. На практиці, не можливо використати лише один механізм, один метод чи стратегію, доцільно робити це комплексно і за потреби у потребуючі сфери [11].

Стратегія управління ресурсним потенціалом на основі геп-менеджменту пов'язана у управлінням розривом між сумою активів та пасивів банківської установи зі змінною ставкою, при якому банк постійно здійснює контроль та аналіз закінчення терміну портфельних активів чи пасивів з метою їхнього корегування.

Стратегія управління геп-менеджментом щодо ресурсного потенціалу передбачає аналіз терміні закінчення кожного терміну, наприклад кредитного договору, депозитного рахунку, чи інвестицій в цінні папери з метою швидкого реагування на повернення чи отримання коштів і відсотків по ньому [41].

Управління процентним ризиком передбачає що банк у процесі формування ресурсів за рахунок залучених на депозитний рахунок коштів, буде направляти їх у ті активи, які приносять найбільший прибуток. У структурі активів – це кредити фізичних та юридичних осіб, проте є кредити які мають найвищий рівень прибутковості, і ці кредити мають забезпечуватися при першій потребі.

Відсоток який буде отримуватися за цими операціями повинен перекривати витрати щодо залучення і позичення ресурсів, а залишок визначати потенціал розвитку банку та потенціал його дохідності за різні періоди часу. При цьому важливим є формування резервів під ризики, що

принесе банку стабільність та стресостійкість, що є важливою складовою потенціалу.

Також варто виділити два основні рівні управління ресурсним потенціалом банку: перший – це поточний внутрішній рівень, який має на меті отримати прибуток у короткостроковому періоді, шляхом пошуку внутрішнього потенціалу, тобто виявлення резервів щодо збільшення рівня прибутковості. Це може бути направлення частини власного чистого прибутку на дохідні операції, кредитні чи інвестиційні, але які гарантовано мають дохідність і менший рівень ризику. Банки використовують для цього інвестування в облігації внутрішньодержавної позики, або кредитування репо.

Другий – стратегічний рівень управління передбачає національний та зовнішній рівень, мета яких збільшити національний та зовнішній ресурсний потенціал банку, підвищити конкурентоспроможність у довгостроковому періоді, пошук нових шляхів збільшення ресурсного потенціалу, визначення напрямів підвищення потенціалу за межами країни [1, 17].

Висновки до розділу 1

Проведені теоретичні дослідження сутності ресурсного потенціалу банків, дають можливість визначити, що його економічна сутність полягає у можливості своєчасного, ефективного та достатнього формування ресурсів, які у майбутньому забезпечать економічний розвиток та прибутковість.

Ресурсний потенціал банку є об’єктом його подальшого розвитку, у якому зацікавлені власники банку, акціонери, менеджери, клієнти (фізичні та юридичні особи), інвестори, Національний банк України та держава. Основними цілями формування та управління ресурсним потенціалом банку є: формування збалансованих активів та пасивів банку, оцінка та контроль ризикованих процесів діяльності, формування резервів для зменшення рівня ризику, використання оптимальної структури щодо дохідності активних і

видатків пасивних операцій, надання якісних послуг та банківських товарів на ринку банківських послуг тощо.

Формування ресурсного потенціалу банківської установи відбувається за рахунок: власних ресурсів (акціонерний капітал, прибуток, емісійні різниці, резерви), залучені ресурси (кошти на депозитних рахунках фізичних та юридичних осіб), позичені ресурси (кошти отримані в кредит від інших фінансових установ). Також структуру загального ресурсного потенціалу доповнюють: матеріальний, інформаційний, програмно-технічний, інвестиційний, інноваційний потенціали, потенціал персоналу та потенціал іміджу і репутації.

Управління ресурсним потенціалом банку відбувається на основі взаємодоповнюючого використання різних форм, методів, прийомів, засобів формування, розподілу та оцінки фінансового потенціалу, який в кінцевому результаті повинен забезпечити: ліквідність, платоспроможність, конкурентоспроможність, прибутковість та встановлення високого рівня ділової активності. Процес управління ресурсний потенціалом пов'язаний з методами: збалансованого управління активами і пасивами, геп-менеджментом, управління процентним ризиком та нормативним методом, які покликані забезпечити оптимальну ресурсну базу для подальшої діяльності і розвитку банку на ринку банківських послуг.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНИНИХ БАНКІВ

2.1. Аналіз власного ресурсного потенціалу банків

Сучасні банківські установи формують власні фінансові ресурси у мовах впливу значної кількості факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Протягом останніх п’яти років участь у формуванні ресурсного потенціалу банківських установ та банківської системи беруть участь як національні (вітчизняні банки) та і банки з іноземним капіталом (рисунок 2.1), відповідно стратегія формування та управління ресурсним потенціалом включає макрорівень (світовий рівень) та мікрорівень рівень (державний рівень).

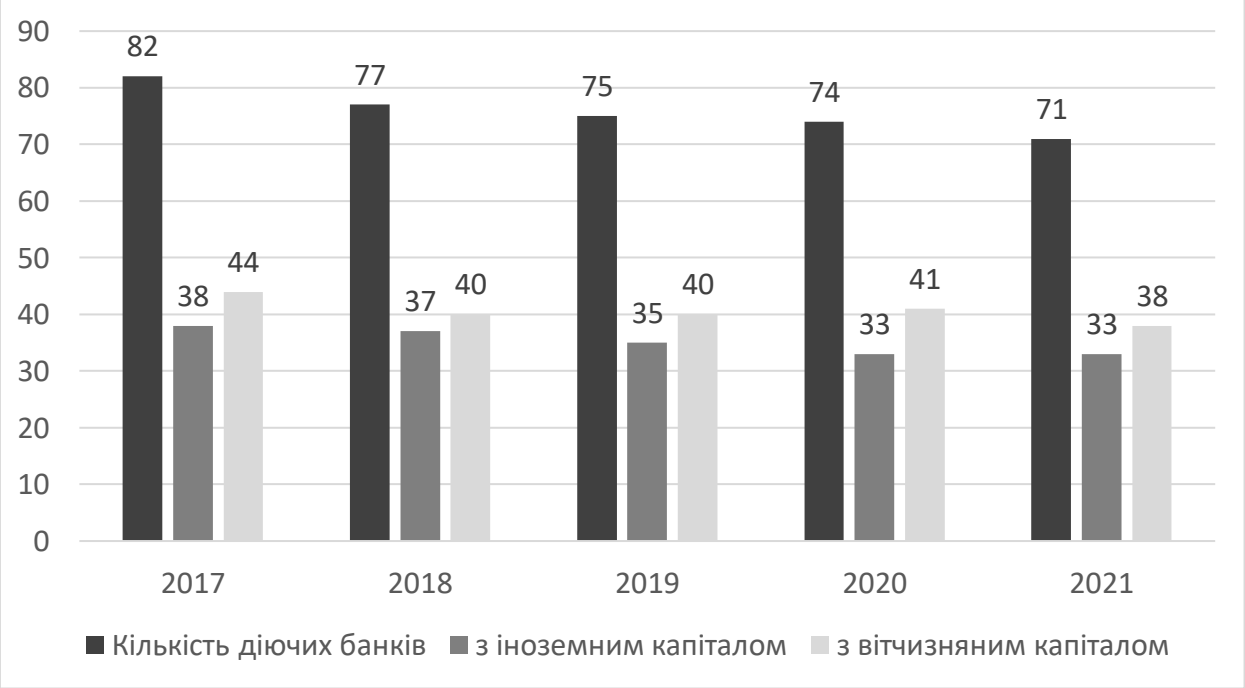

Рис. 2.1. Динаміка банків з вітчизняним та іноземним капіталом в України у 2017-2021 роках, шт. (сформовано автором на основі 44)

Як видно з рисунку 2.1, спостерігається скорочення кількості банків, які здійснюються свою діяльність в Україні з 82 у 2017 році до 71 у 2021 році, тобто скорочення склало 11 банків (скорочення частки на 13,5 %). Аналогічна

ситуація склалася з банками з іноземним капіталом, їхня частка зменшилася 13,2 %, частка банків з вітчизняним капіталом скоротилася на 13,6 %.

Така тенденція зменшення кількості банків (як вітчизняних, так і іноземних) є наслідком кризових економічних та політичних ситуацій які вплинули не лише на банківський сектор, а й на економіку країни загалом. Саме тому важливою складовою формування загального ресурсного потенціалу є саме власний ресурсний потенціал, який є початковим у створені та ліцензуванні банків.

Динаміка акціонерного (статутного) капіталу вітчизняних банків у 2017-2021 років представлено на рисунку 2.2.

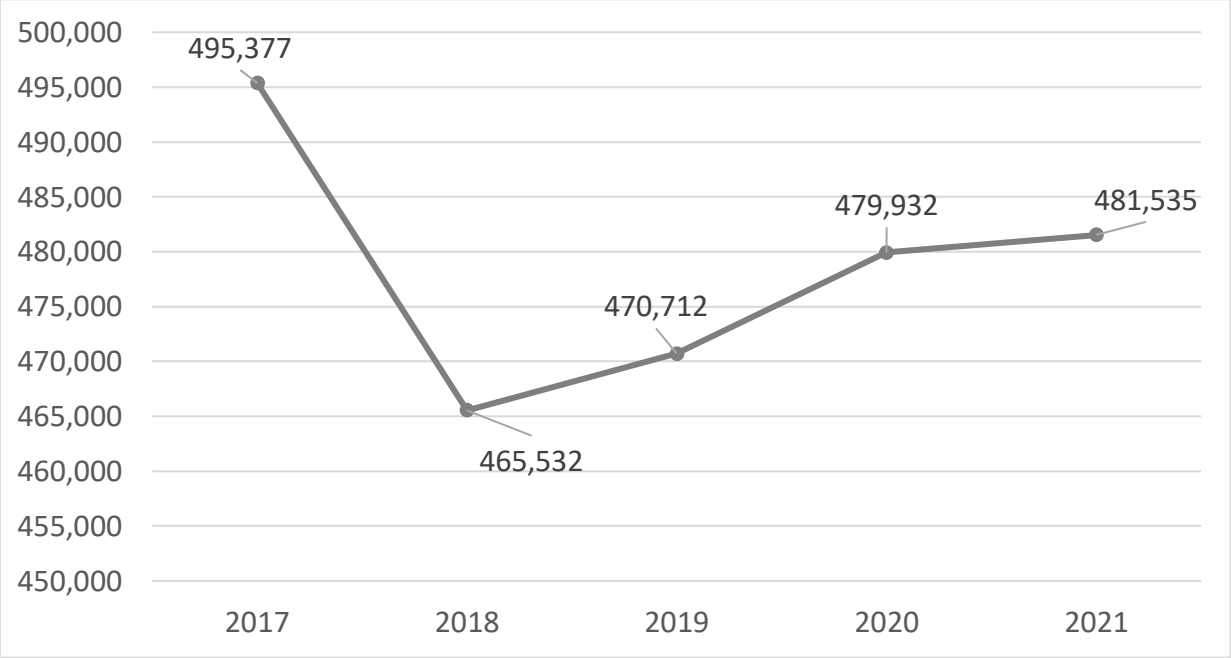

Рис. 2.2. Динаміка акціонерного (статутного) капіталу вітчизняних банків у 2017-2021 років, млн. грн. (сформовано автором на основі 44)

Протягом 2017-2021 років акціонерний капітал банків коливався з 495 377 млн. грн. у 2017 році до 481 535 млн. грн. у 2021, тобто зменшився на 13 842 млн. грн. При цьому варто зазначити, що Національний банк України [25] у 2020 році вніс зміни до законодавства і скоротив розмір статутного капіталу з 500 000 млн. грн. до 200 млн. грн.

Згідно з даними Національного банку України [25] та Асоціації українських банків [3] середня номінальна вартість акцій банків складає 0,10 грн – 1 грн. за акцію. Структурно 85-90 % - це прості акції, 15-10 % - привілейовані акції. При цьому акції власної емісії протягом 2017-2021 років банки розміщували на:

- Першій фондовій торговельній системі;
- Українська фондова біржа;
- Українська біржа «Перспектива» [26].

Статистика банків у порівнянні капіталу та статутного капіталу банків у 2017-2021 роках, свідчить про зростання (рисунок 2.3).

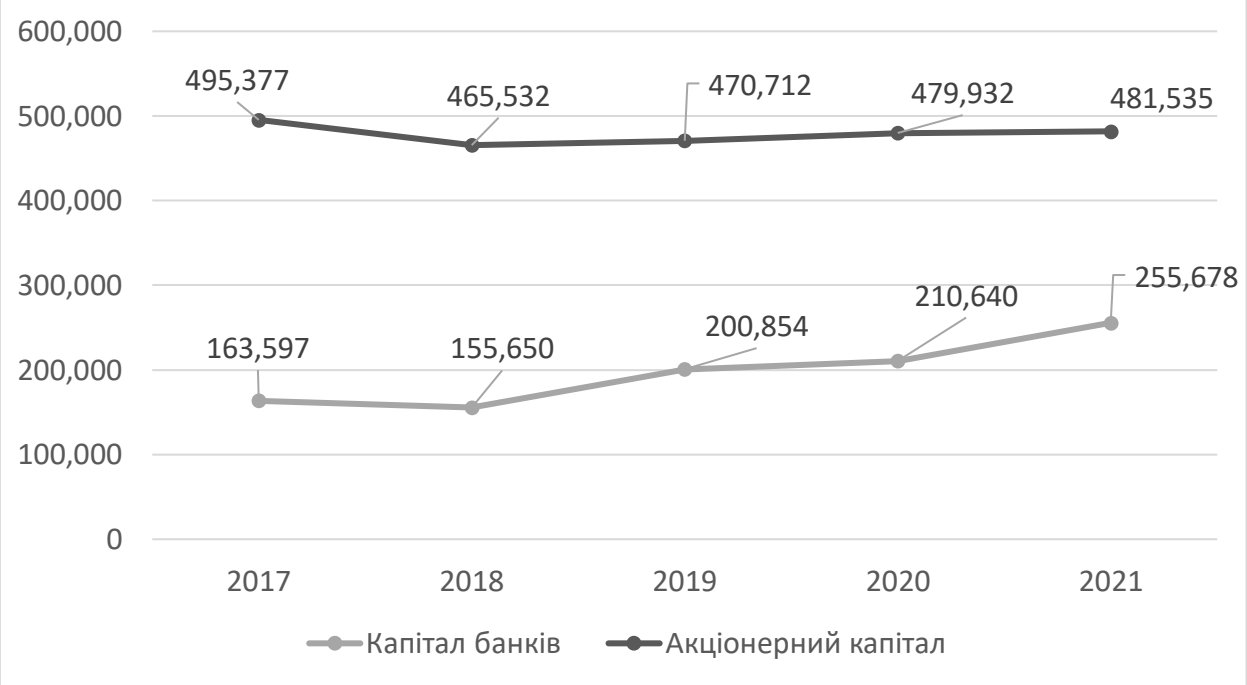

Рис. 2.3. Динаміка капіталу та статутного капіталу банків протягом 2017-2021 років, млн. грн. (сформовано автором на основі 44)

Капітал банків протягом п’яти років зріс на 92 081 млн. грн., і у 2021 році склав 255 678 млн. грн. Таким чином, позитивна динаміка представлена на рисунку 2.3 дає можливість стверджувати, що загальний власний ресурсний потенціал вітчизняних банків зростає, незважаючи на зменшення їх кількості та вплив негативних факторів зовнішнього середовища на їхню діяльність.

Вітчизняні банки залишаються активними учасниками фондового ринку (Додаток А) як емітенти цінних паперів та як інвестори, розміщуючи власні емітовані акції та купуючи цінні папери інших суб'єктів господарювання та державні цінні папери. Вони відповідають вимогам Національного банку України щодо розміру мінімального статутного капіталу.

При цьому більше 60 % акцій додаткової емісії розміщується серед наявних (діючих акціонерів) і 40 % йде на фондовий ринок у пошуках нових інвесторів, де ринкова вартість акцій зростає на 50-200 % від номінальної ціни.

Після акціонерного капіталу не менш важливим у структурі ресурсного потенціалу банків та власного ресурсного потенціалу є сума резервів, яку кожна банківська установа повинна формувати на випадок фінансової крези, ризику неплатоспроможності або ризику неотримання коштів за певними банківськими послугами. Динаміка банківських резервів протягом 2018-2021 роки подано на рисунку 2.4.

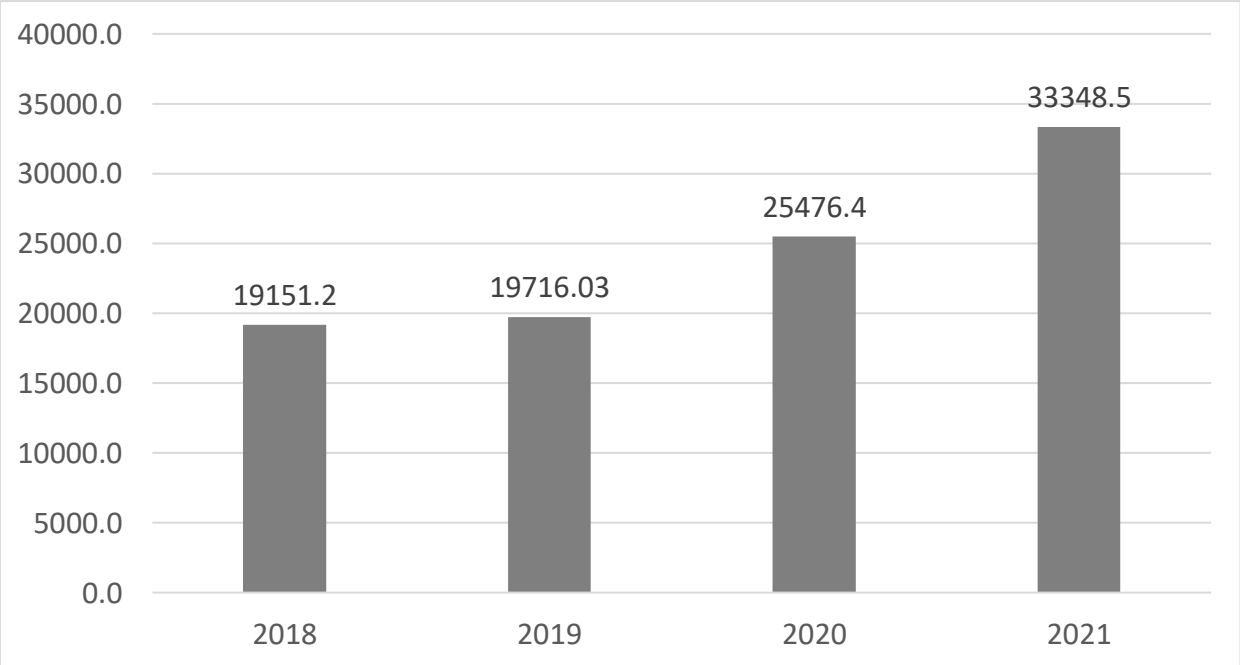

Рис. 2.4. Динаміка банківських резервів у 2018-2021 роках, млн. грн. (сформовано автором на основі 25)

Протягом чотирьох проаналізованих років (2018-2021 років) резерви вітчизняних банківських установ зросли на 14 197,3 млн. грн., тобто частка

зростання склала 42,5 %, що в умовах кризи є позитивною тенденцією. При цьому Національний банк України постійно здійснює коригування розміру резервів банків щороку, враховуючи економічну ситуацію на грошово-кредитному ринку.

Ще одним важливим показником є розмір чистого прибутку банку, який є найбільш ліквідним активом здатним забезпечити фінансового-економічний розвиток банківської установи. Протягом 2018-2021 років чистих прибутки банків коливалися в різних пропорціях, що дає змогу встановлювати рейтинги (Додаток Б) найбільш прибуткових і найбільш збиткових банків щороку, що дає можливість оцінити їхню діяльність як клієнтам – фізичним і юридичним особам, так і фінансовим партнерам.

Динаміка чистого прибутку банків протягом 2018-2021 років наведена на рисунку 2.5.

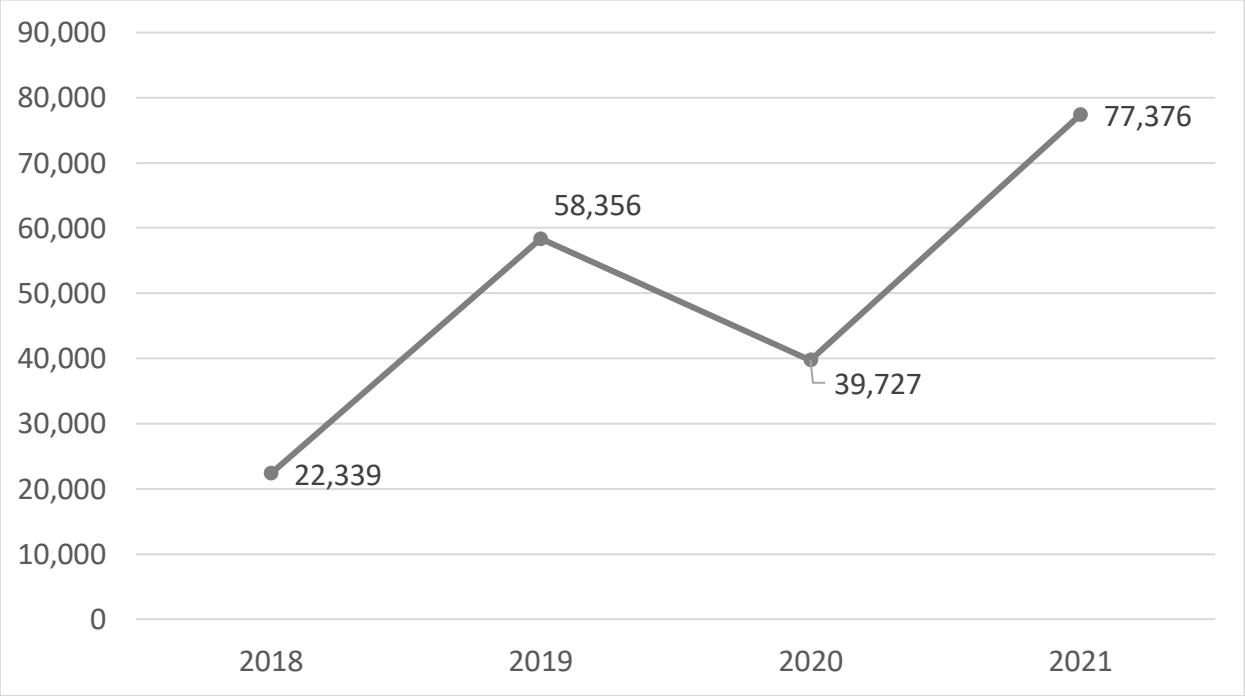

Рис. 2.5. Динаміка чистого прибутку банків за 2018-2021 роки, млн. грн. (сформовано автором на основі 25)

У 2021 році сума чистого прибутку вітчизняних банків склала 77 376 млн. грн., що 55 037 млн. грн. більше ніж у 2018 році. За даними Асоціації українських банків таке збільшення на 71,1 % пов’язане зі збільшенням

процентних доходів та значної суми комісійних доходів. При цьому збільшення комісійних доходів є результатом розвитку карткових розрахунків за товари та послуги, переведення коштів на рахунки з інших банків, поповнення та заняття коштів у банкоматах та боксах оплати.

2.2. Оцінка ефективності управління залученими ресурсами банків

Залучений ресурсний потенціал банків складає основну частину зобов'язань та пасивів банків, забезпечують залучення грошових коштів через відкриття депозитних рахунків фізичним та юридичним особам на різні періоди часу. Головною перевагою розвитку залученого ресурсного потенціалу вітчизняних банків – отримання коштів (ліквідних ресурсів) для розвитку активних операцій і збільшення рівня прибутку у звітному періоді.

Динаміка зобов'язань банків у порівнянні з активами і капіталом банків у 2017- 2021 роках зображена на рисунку 2.6.

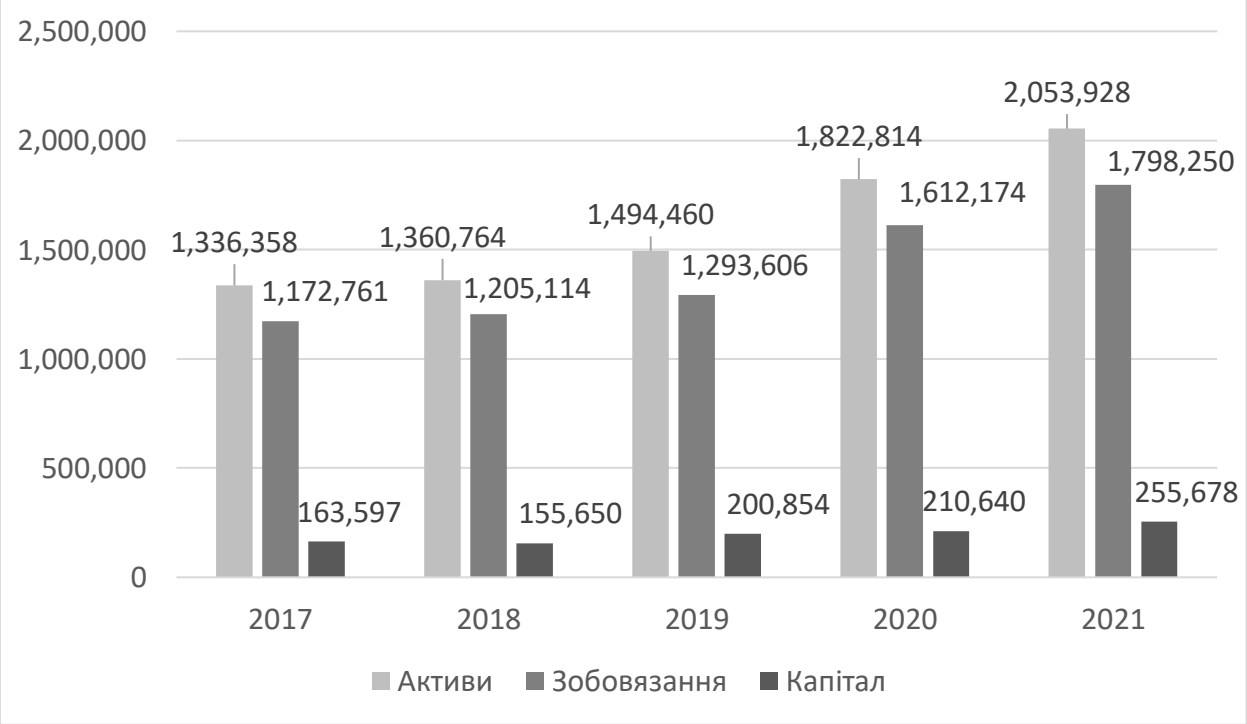

Рис. 2.6. Динаміка активів, зобов'язань та капіталу банків за 2017-2021 роки, млн. грн. (сформовано автором на основі 25)

Протягом проаналізованих 2017-2021 років активи та пасиви банківських установ зросли на 717 570 млн. грн., зобов’язання банків зросли на 625 489 млн. грн, капітал зріз на 92 081 млн. грн. Отже, можна стверджувати, що банки активно займаються питанням збільшення та розвитку власного ресурсного потенціалу, який складається із власного ресурсного потенціалу (власний капітал) та залученого і позиченого ресурсного капіталу (зобов’язання банків), що дає змогу збільшувати кількість активних операцій та доходи від них.

Показники структури зобов’язань вітчизняних банків у 2017-2021 роках подано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Показники структури зобов’язань вітчизняних банків у 2017-2021 роках, млн. грн. [44]

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Зобов'язання банків	1 172 761	1 205 114	1 293 606	1 612 174	1 798 250
Зобов'язання банків в іноземній валюті	613 696	587 929	568 561	647 002	613 893
кошти суб'єктів господарювання	403 927	406 166	498 156	646 491	758 434
кошти фізичних осіб	478 565	508 869	552 592	682 029	727 022
кошти небанківських фінансових установ	22 907	23 794	26 885	34 704	41 410

Зобов’язання банків у структурі пасивів українських банків зросли протягом проаналізованих 2017-2021 років на 625 489 млн. грн., і у 2021 році склали 1 798 250 млн. грн. Зобов’язання банків в іноземній валюті протягом 2017-2021 роках не зазнали суттєвих змін, і збільшилися у 2021 році порівняно з 2017 роком на 197 млн. грн., а у порівнянні з 2018 роком на 25 694 млн. грн.

Коши суб’єктів господарювання на рахунках зросли на 354 507 млн. грн, кошти фізичних осіб на рахунках банків також значно зросли протягом 2017-2021 рокі – на 248 457 млн. грн., кошти на рахунках небанківських фінансових установ зросли на 18 503 млн. грн.

Динаміка коштів суб’єктів господарювання на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років подана на рисунку 2.7.

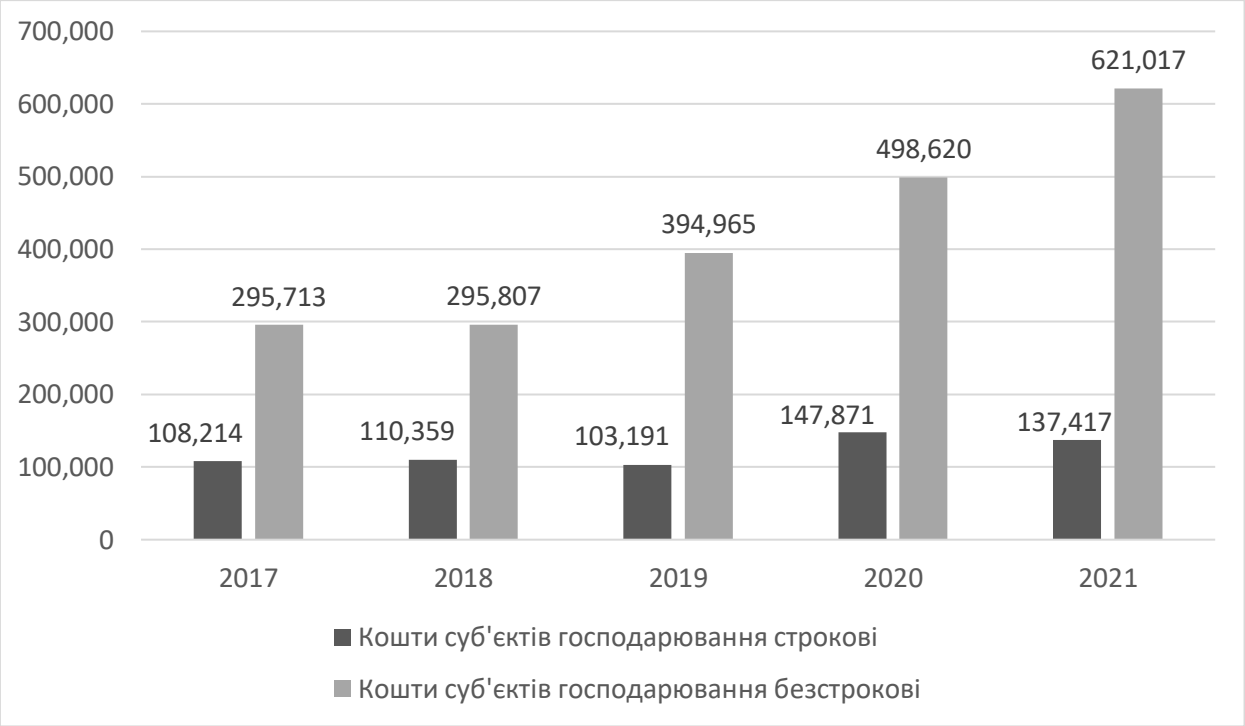

Рис. 2.7. Динаміка коштів суб’єктів господарювання на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, млн. грн. (сформовано автором на основі 44)

Розглядаючи структуру коштів суб’єктів господарювання (вітчизняних підприємств) на рахунках банків (рисунок 2.7) видно, що переважають безстрокові рахунки. У 2021 році сума безстрокових рахунків склала 621 017 млн. грн., що на 325 304 млн. грн. більше ніж у 2017 році, строкові рахунки також зросли на 29 203 млн. грн. і у 2021 році склали 137 417 млн. грн. Така ситуація зумовлена високою довірою сучасних підприємств до банківських

установ, відповідно ефективністю їхнього ресурсного потенціалу, та можливістю надійно зберігати фінансові ресурси.

Зменшення кількості банків дало можливість надавати конкурентні, якісні послуги, вчасно виплачувати відсотки по депозитам тим самим кожного року залучаючи більше залученого потенціалу.

Динаміка коштів фізичних осіб на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років подана на рисунку 2.8.

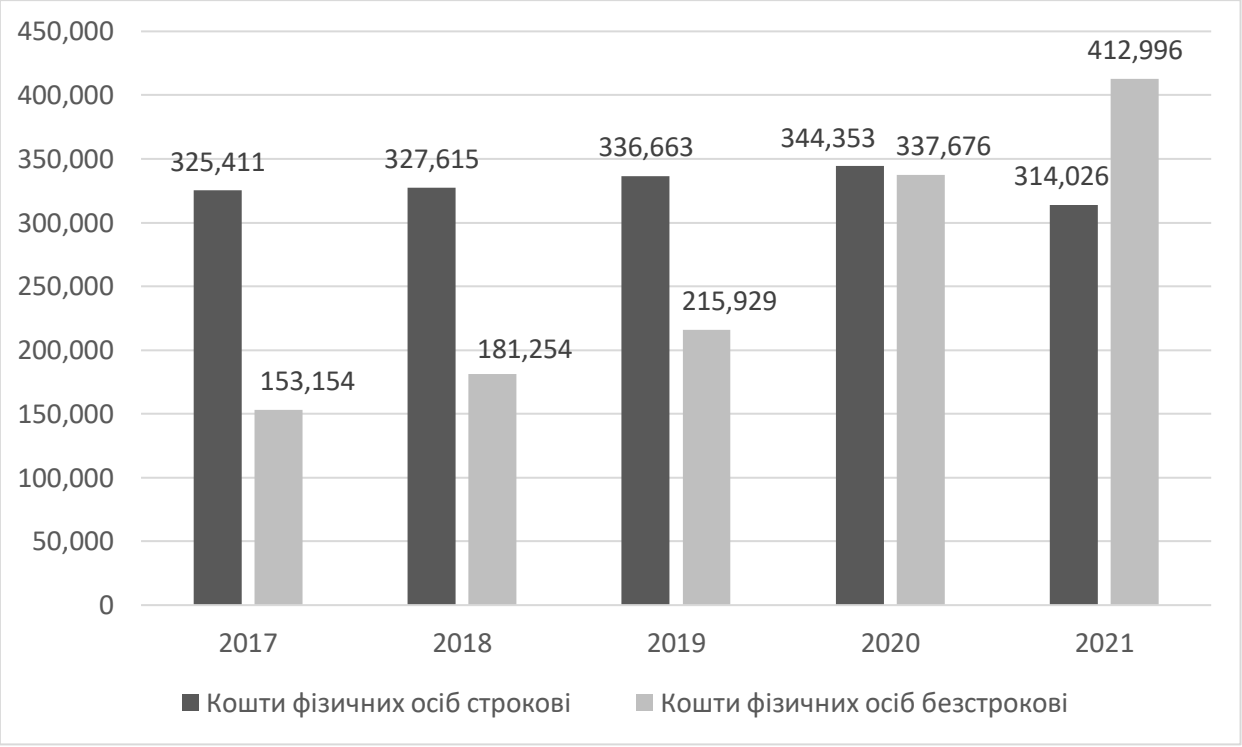

Рис. 2.8. Динаміка коштів фізичних осіб на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, млн. грн. [44]

Як видно з рисунку 2.8 у структурі та динаміці строкових та безстрокових рахунків коштів фізичних осіб відбулися зміни у позитивну сторону. Кошти фізичних осіб на строкових рахунках банків скоротилися на 11 385 млн. грн. у 2021 році у порівнянні з 2017 роком, проте значно зросли безстрокові депозитні рахунки – на 259 842 млн. грн. у 2021 році, порівняно з 2017 роком. Як і підприємства, так і фізичні особи збільшують вкладення грошових коштів на банківські рахунки з метою збереження власних заощаджень та збільшення виплат за відсотками.

Як і юридичні особи, фізичні особи довіряють банківським установам, тому вкладають власні грошові кошти на депозитні рахунки під довготермінові контракти, що забезпечує їм більшу дохідність протягом року (висока депозитна ставка).

Динаміка коштів небанківських фінансових установ на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років подана на рисунку 2.9.

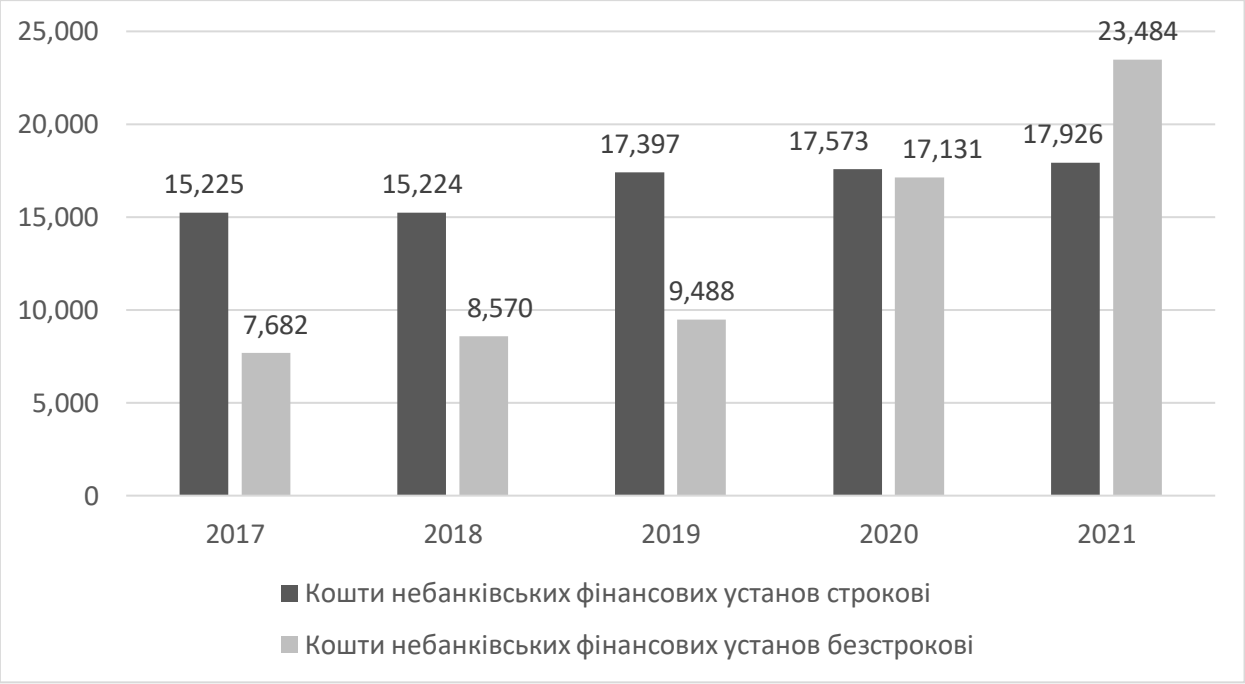

Рис. 2.9. Динаміка коштів небанківських фінансових установ на строкових і безстрокових рахунках у банківських установах протягом 2017-2021 років, млн. грн. (сформовано автором на основі 44)

Аналогічне збільшення коштів небанківських фінансових установ на строкових і безстрокових рахунків відбувалося протягом 2017-2021 років, протягом аналізованого періоду строкові рахунки зросли на 2 701 млн. грн., і значно зросли безстрокові депозитні рахунки – на 15 802 млн. грн.

Як видно з динаміки рисунків, підприємства, фізичні особи, небанківські фінансові установи надають перевагу саме безстроковим рахункам щодо зберігання власних фінансових ресурсів, це означає що рівень формування та управління ресурсним потенціалом вітчизняних банків є високим, банки

мають високий поріг довіри зі сторони клієнтів та розвивають власний залучений і ресурсний потенціал у довгостроковій перспективі.

Не менш важливою складовою є строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків, які протягом 2018-2021 років (рисунок 2.10) зазнали змін.

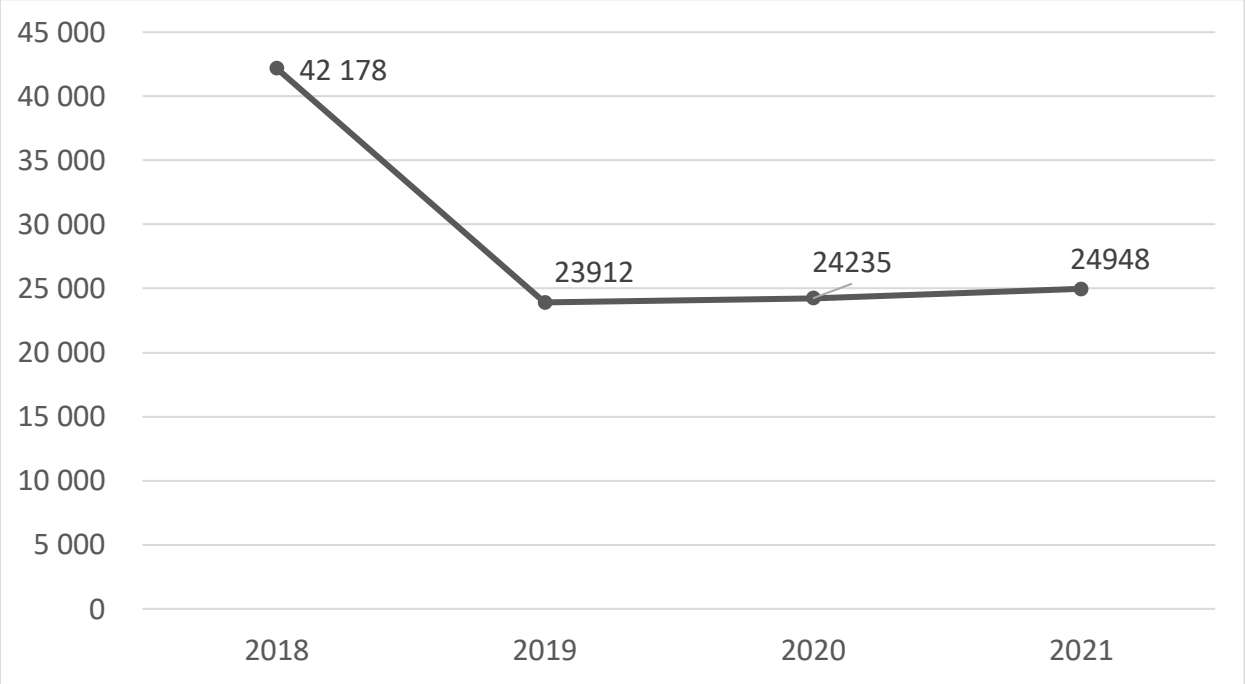

Рис. 2.10. Динаміка строкових вкладів (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків, які протягом 2018-2021 років, млн. грн. [44]

Скорочення строкових вкладів (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків, які протягом 2018-2021 років склало 17 230 млн. грн., що в основному пов’язано з несприятливими економічними явищами, які зумовили зростання відсоткової ставки на кредити, зокрема строкові.

За даними Національного банку України лише за четвертий квартал 2021 року зобов’язання банків у структурі депозитів фізичних та юридичних осіб зросли на 5,7 %, середня частка зобов’язань у структурі пасивів складає 84,9 %. Варто зазначити, що більше 70 % депозитів як фізичних так і юридичних осіб відкривалися у національній валюті, у іноземній валюті переважали строкові депозити до 1 року, оскільки відсотки за такими рахунками були не високі.

2.3. Оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом банків

Управління ресурсними потенціалом банків є складний, багатоетапний процес оцінки динаміки ресурсного потенціалу, окремих його складових, оцінка частки окремих ресурсів та дохідність банку за рахунок активних операцій. Одним із одних із важливих показників ефективності управління ресурсним потенціалом є показник рентабельності капіталу банків (рисунок 2.11).

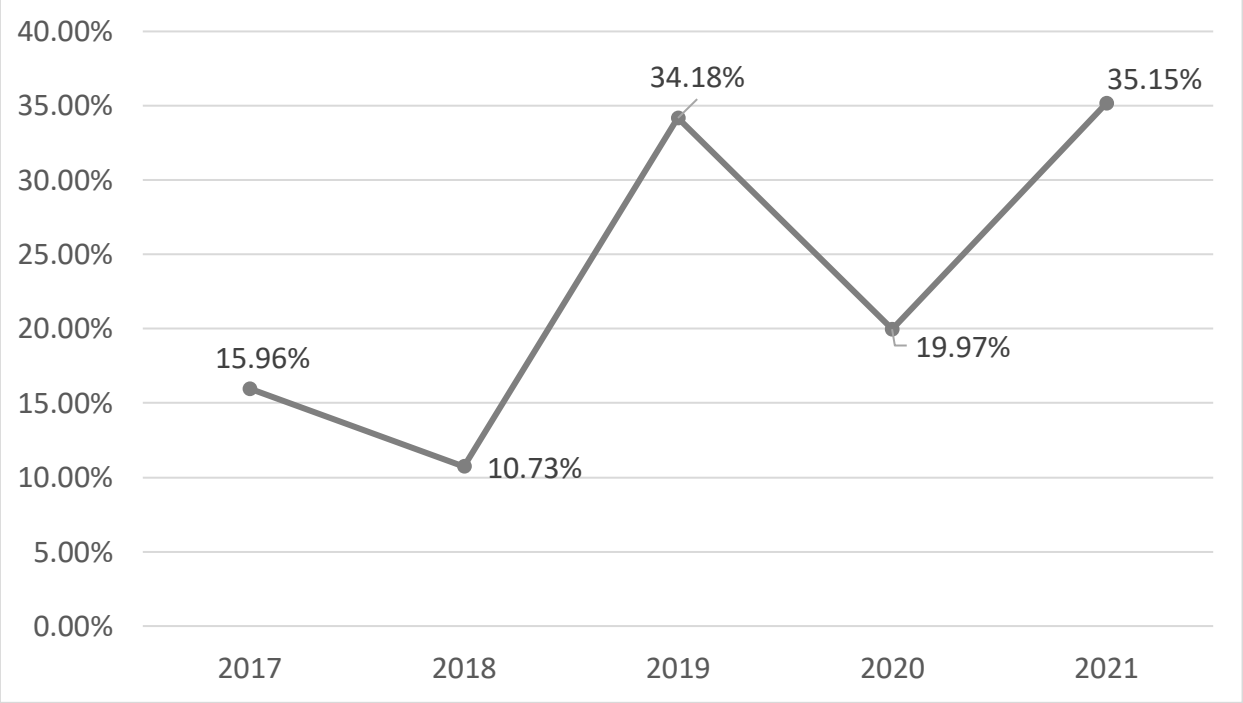

Рис. 2.11. Показник рентабельності банківського капіталу вітчизняних банків протягом 2017-2021 років, % [25]

Як видно з рисунку 2.11, найвищий показник рентабельності капіталу банківських установ був у 2021 році – 35,15 %, найнижчий у 2018 році - 10,73%, і означає що у 2021 році вітчизні банки ефективно використовували ресурсний потенціал, його економічна віддача була на високому рівні.

Оскільки показник рентабельності капіталу оснований на розрахунку прибутку банків, важливим у дослідженні ефективності управління ресурсним потенціалом є визначення прибутковості, що є досить прямим показником. Оскільки ресурсний потенціал приносить свою дохідність за умови

виваженого і цілеспрямованого використання результатом є чистий прибуток. Динаміка чистого прибутку банків протягом 2018-2021 років наведено на рисунку 2.12.

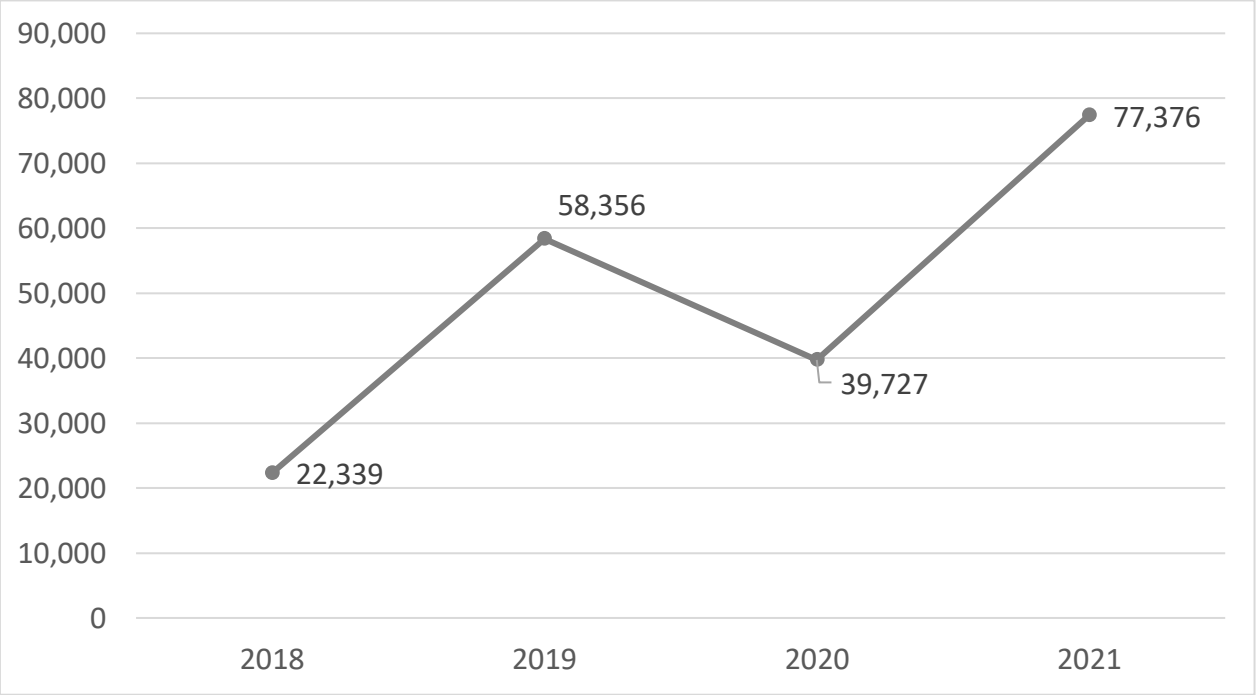

Рис. 2.12. Динаміка чистого прибутку банків протягом 2017-2021 років, млн. грн. (сформовано автором на основі 25)

У 2021 році сума чистого прибутку вітчизняних банків склала 77 376 млн. грн., що на 37 649 млн. грн. більше ніж у 2020 році, на 19 020 млн. грн. більше ніж у 2019 році та на 55 037 млн. грн. більше ніж у 2018 році. Розрахунок та аналіз кожного окремого складового чистого капіталу є важливим завданням не лише для самих банків, а й для Національного банку України, рейтингових агентств, інвесторів, фізичних та юридичним осіб (поточних та майбутніх клієнтів).

Показники дохідності банку складаються з двох основних складових: процентних доходів і комісійних доходів, які в своїй мірі дають можливість визначати ефектність здійснення активних і пасивних операцій, управління ресурсним потенціалом і його складовими, визначати слабкі місця щодо прибутковості, визначати цілі розвитку.

Показники дохідності баків протягом 2018-2021 років представлені у таблиці 2.2.

Таблиці 2.3

Показники дохідності банків протягом 2018-2021 років, млн. грн., %

Показники	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Процентні доходи, млн. грн.	140 803	152 954	147 743	168 746
Частка процентних доходів, %	68,8	62,9	59,1	61,6
Комісійні доходи, млн. грн.	50 969	62 057	70 640	93 162
Частка комісійних доходів, %	24,9	25,5	28,2	34
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу, млн. грн.	1 853	16 225	6 813	77
Частка результату від переоцінки та від операцій купівлі-продажу, %	0,9	6,7	8,6	0,03
Інші операційні доходи, млн. грн.	8 589	8 147	2 705	7 488
Частка інших операційних доходів, %	4,2	3,4	2,7	2,7
Інші доходи, млн. грн.	1 809	2 809	2 705	3 175
Частка інших доходів, %	0,9	1,2	1,1	1,2
Повернення списаних активів, млн. грн.	532	909	763	1 370
Частка повернення списаних активів, %	0,3	0,4	0,3	0,5

Процентні доходи банків займають найбільшу частку у структурі загальних доходів банків, протягом 2018-2021 років процентні доходи зросли на 27 943 млн. грн., а їхня частка у загальній структурі навпаки зменшилась на 7,2 %, тобто скоротилася з 68,8 % у 2018 році до 61,6 у 2021 році.

Комісійні доходи банків протягом 2018-2021 років зросли на 42 193 млн. грн., частка комісійних доходів також зросла на 9,1 %, це пояснюється

зростанням більшої кількості інтернет розрахунків, переказів через різні види рахунків, сплатою комісії через банкомати і бокси для поповнення карточки, що дало змогу банкам збільшити комісійні доходи.

Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу протягом 2018-2021 років зменшився на 1 776 млн. грн., а частка результату від переоцінки та від операцій купівлі-продажу скоротилася відповідно на 0,87 %. Інші операційні доходи банків скоротилися потягом чотирьох проаналізованих років на 1 101 млн. грн., у відповідності до частки це менше на 1,5 %.

Інші доходи банків значно зросли протягом 2018-2021 років – на 1 366 млн. грн, частка у загальних доходах також зросла на 0,3 %. І повернення списаних активів зросли на 838 млн. грн., а їхня частка на 0,2 % у загальній структурі.

Не менш важливим є структура окремих складових ресурсного потенціалу (таблиця 2.3) та її зміни протягом аналізованого періоду.

Таблиця 2.3

Структура складових ресурсного потенціалу банків протягом 2017-2021 років, млн. грн., %

Показники	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Пасиви	1 336 358	1 360 764	1 494 460	1 822 814	2 053 928
Приріст до попереднього року, %	4,2	3,1	6,4	3,9	3,8
Зобов’язання	1 172 761	1 205 114	1 293 606	1 612 174	1 798 250
Частка у структурі пасивів, %	88	89	87	88	88
Кошти фізичних осіб	478 565	508 869	552 592	682 029	727 022
Частка у структурі пасивів, %	36	37	37	37	35
Капітал	163 597	155 650	200 854	210 640	255 678
Частка у структурі пасивів, %	12,24	11,44	13,44	11,56	12,45

Як видно з таблиці 2.3., протягом 2018-2021 років зберігався постійний приріст пасивів банків: 2017 – 4,2%, 2018 – 3,1%, 2019 – 6,4%, 2020 – 3,9%, 2021 – 3,8%. Тобто протягом аналізованого періоду динаміка банківських пасивів залишається у додатному (прибутковому) значенні. Частка зобов'язань у структурі ресурсного потенціалу банків залишаються в однакових межах і коливаються від 87-89 %, відповідно частка власного капіталу коливається від 11,44% до 13,44%.

Ефективність управління ресурсним потенціалом також визначається для рейтингової оцінки банківської діяльності, ступеня довіри зі сторони фізичних та юридичних осіб. Кожного року Національний банк визначає найбільш фінансово стабільні банки, рейтинги надійності банків, один з таких показників є розмір регулятивного капіталу, до таких банків за найбільшою кількістю відносять:

- АТ КБ «Приватбанк» - 19 555 млн. грн.;
- АТ «Ощадбанк» - 13 200 млн. грн.;
- АТ «Укрексімбанк» - 11 147 млн. грн.;
- АТ «Райффайзен Банк Аваль» - 10 480 млн. грн.;
- АТ «Укрсиббанк» - 6 405 млн. грн.;
- АТ «Альфа-банк» - 5 744 млн. грн.;
- АТ «Укргазбанк» - 5 728 млн. грн. [].

Також, наведені вище банки є лідерами рейтингу серед депозитних вкладів фізичних та юридичних осіб, кредитування фізичних та юридичних осіб та рівня дохідності. Рівень формування та управління їхнім ресурсним потенціалом є високим, що дає можливість прибутково надавати банківські послуги та операції.

В загальному аналіз дає можливість зробити висновок, що вітчизняні банки проводять ефективне залучення, управління та використання власним ресурсним потенціалом, який включає власний ресурсний потенціал і залучений потенціал.

Висновки до розділу 2

Аналіз власного потенціалу вітчизняних банків показує, що відбулося скорочення кількості банків з 82 у 2017 році до 71 у 2021 році. Протягом 2017-2021 років акціонерний капітал банків, що надають банківські послуги зменшився на 13 842 млн. грн., що пов'язано зі скороченням зальної кількості банківських установ.

Власний капітал банківських установ протягом п'яти років (2017-2021 років) зріс на 92 081 млн. грн., і у 2021 році склав 255 678 млн. грн. У 2021 році загальна сума чистого прибутку банків склала 77 376 млн. грн., що 55 037 млн. грн. більше ніж у 2018 році, шо відбулося за рахунок зростання процентних та комісійних доходів банків.

Аналіз показав, що упродовж 2017-2021 років активи і пасиви банківських установ зросли на 717 570 млн. грн., зобов'язання банків, також зросли на 625 489 млн. грн, а капітал збільшився на 92 081 млн. грн. Коши суб'єктів господарювання (підприємств) зросли на 354 507 млн. грн, кошти фізичних осіб зросли протягом 2017-2021 рокі – на 248 457 млн. грн., кошти небанківських фінансових установ зросли на 18 503 млн. грн.

Аналіз показника рентабельності у 2021 році склав більше 35%, сума чистого прибутку вітчизняних банків склала 77 376 млн. грн., що свідчить про ефективне і виважене управління ресурсним потенціалом банків протягом проаналізованого періоду. Розглядаючи структуру доходів, то слід зазначити, що протягом 2018-2021 років, найбільша частка належала саме процентним доходам, вони зросли на 27 943 млн. грн., а їхня частка у загальній структурі навпаки зменшилась на 7,2 %, тобто скоротилася з 68,8 % у 2018 році до 61,6 у 2021 році.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

3.1. Методи збільшення ресурсного потенціалу вітчизняних банків

Досягнення банками необхідного рівня ресурсного потенціалу неможливе без всебічного формування економічного, політичного та соціального клімату, який спричиняє не лише активізацію банків на банківському ринку послуг, а й забезпечує їхню конкурентоспроможність. Для цього необхідно враховувати низку трансформаційних перетворень, які впливають на управління ресурсним потенціалом банків:

- посилення конкурентних позицій банківських установ на ринку;
- пошук можливостей розширення банківських послуг та продуктів (отримання нових ліцензій на послуги);
- становлення нового рівня іміджу банківських установ не лише на банківському ринку, а й на фінансовому ринку;
- посилення регулятивних та законодавчих вимог до банківської діяльності;
- посилення вимог держави до регулювання руху спекулятивного капіталу між банками різних країн;
- щорічне збільшення кількості державних банків;
- надання більшої кількості депозитних послуг, зокрема розширення асортименту депозитних послуг;
- збільшення рівня власного капіталу, зокрема акціонерного;
- формування більш диверсифікованої системи резервів на випадок кризових ситуацій;
- відсутність стимулів у фізичних осі вкладати вільні грошові кошти у банківські рахунки під невисокі відсотки;

– стимулювання активних операцій для збільшення прибутковості, зокрема кредитних та інвестиційних операцій [43].

З метою підвищення ресурсного потенціалу вітчизняним банківським установам необхідно збалансовано збільшувати власний ресурсний потенціал та залучений ресурсний потенціал. Оскільки власний ресурсний потенціал оснований на формуванні статутного капіталу, емісійних різниць, резервів та нерозподіленого прибутку. Збільшення власного ресурсного потенціалу забезпечує страхову основу діяльності банків, в основному за рахунок ліквідних резервів та нерозподіленого прибутку.

Для зростання статутного капіталу, збільшення власного емісійного потенціалу банківським установам необхідно забезпечити два основні аспекти зростання. Перший – підвищення інвестиційної привабливості банків серед інвесторів для швидкої реалізації на фондовому ринку, проте за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, вітчизняні банки швидко реалізують основні і додаткові емісії акцій, що свідчить про високий рівень інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість банків здатна забезпечити підвищення ресурсного потенціалу з двох сторін: перша як емітента акцій та розміщення їх на фондовому ринку, друга як інвестора та посередника якій здійснює купівлю цінних паперів, формує портфелі цінних паперів від свого імені та від імені клієнтів.

Другий напрямок – додаткова емісія акцій, визначаючи напрями розвитку банківського ринку, це дасть змогу збільшити показники рентабельності капіталу банків, збільшити частку власного капіталу у загальній структурі пасивів. Додаткова емісія банків в сучасних умовах здійснюється не часто, що пояснюється небажанням банківських установ приймати нових акціонерів до ради керуючих, проходити процедури лістингу чи андерайтингу, визначати тенденції та потреби розвитку фондового ринку.

Щодо оптимізації розміру резервів, то у 2022-2023 роках Національний банк України планує збільшити резерви банків на 10-12 %, оскільки у 2021 роках сума склала 33 348,5 млн. грн., можливо розрахувати суму зростання активів від 1- 12 %, тоді сума збільшиться наступним чином (рисунок 3.1).

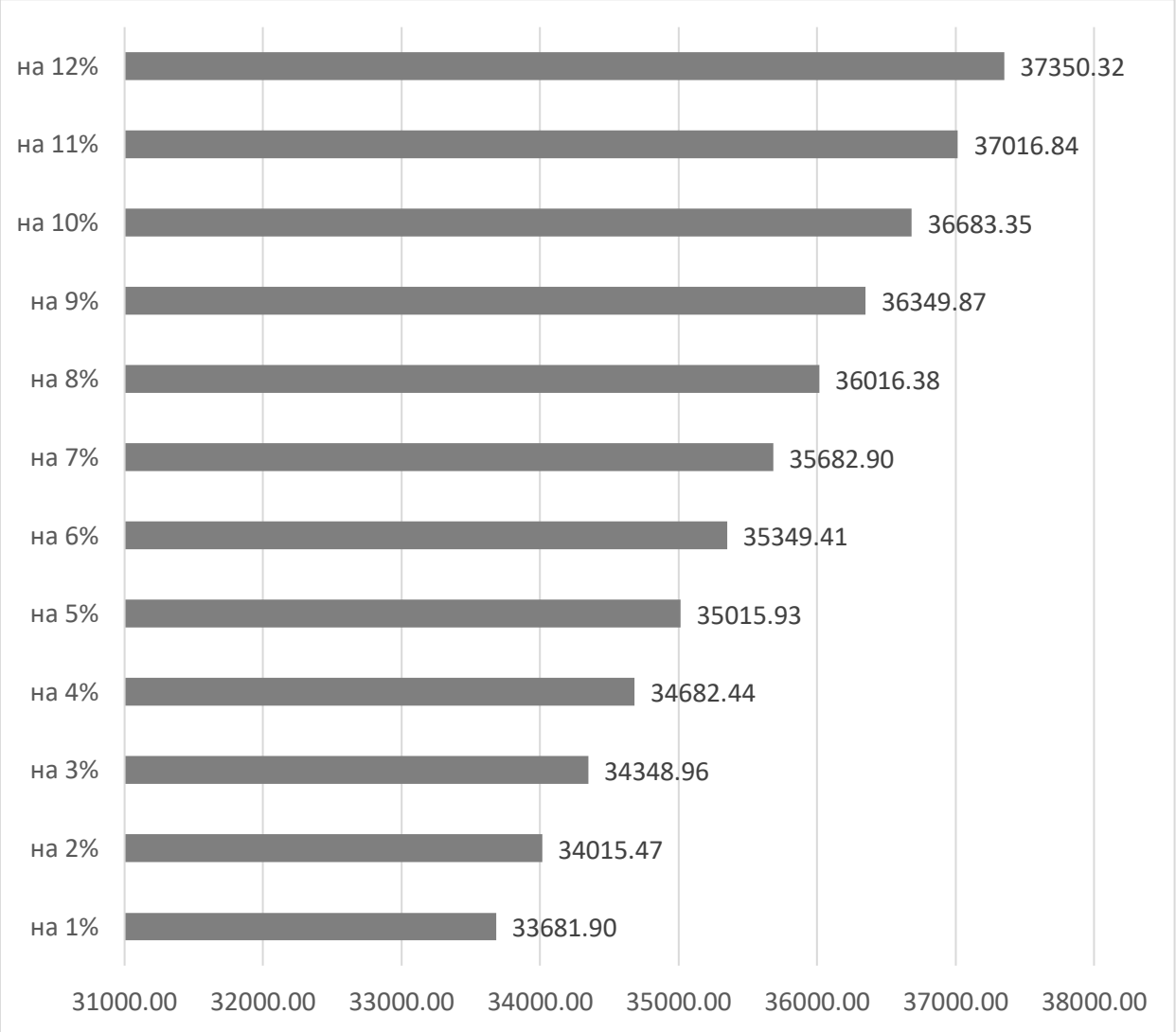

Рис. 3.1. Прогнозні дані збільшення суми резервного капіталу банками

Також важливими напрямами оптимізації та забезпечення достатнього рівня ресурсного потенціалу банків є:

- впровадження нових перспективних вимог, які пов’язані з достатністю банківського капіталу та основані відповідно до принципів Базеля ІІІ та вимог Європейського Союзу до банківських установ;

- посилення системи регулювання та контролю за банківськими фінансовими операціями які мають та виконують з банками пов’язані особи;
- посилення захисту прав кредиторів та банківських установ, як позичальників на законодавчому та судовому рівні;
- підвищення інвестиційної привабливості банків, як одних із найбільш надійних учасників фондового ринку.

Для реалізації перевищених вище напрямів банківським установам разом із регулятором ринку НБУ оцінити реальні якості активів, що знаходяться на балансі банків. Для цього необхідно провести або самостійне або залучити аудиторські, фінансові компанії діагностичне обстеження ефективності здійснення активних операцій, рівень їхньої прибутковості та окупності, надійності та перспективності розвитку. Оцінка якості активів важливий показник і напрям капіталізації банків, який використовується і для розвитку банківських послуг, для злиття, поєднання банківських установ.

Діагностичне обстеження дає можливість визначити шляхи відновлення платоспроможності збільшення рівня ринкової вартості, оптимізувати страхові резерви, які пов’язані з активними операціями [27]. Особлива увага стосується кредитних операцій та рівня відповідальності кредиторів за отримані грошові кошти, тому аналіз кредитних операцій у загальній діагностиці активних операцій є першочерговим завданням.

Другий напрям ґрунтується на розробці виваженої депозитної політики банківських установ на ринку. На нашу думку, залучений ресурсний потенціал є найбільш важливим елементом забезпечення всього ресурсного потенціалу банку, його прибутковості, оскільки забезпечує залучення найбільшої частки грошових коштів, які необідні для ефективної діяльності банківських установ.

Вітчизняні банки повинні постійно здійснювати пошук удосконалення інструментів та методів управління депозитними продуктами, які пропонують клієнтам (фізичним і юридичним особам) у звітному році. При цьому

банківським установам для забезпечення розвитку депозитної політики та оптимізації ресурсного потенціалу необхідно:

- розробляти маркетингову політику спрямовану на надання повної розширеної інформації про депозитні продукти які пропонує банк різним видам клієнтів;
- встановлення конкурентних відсоткових ставок на банківські депозитні продукти;
- встановлення диференційованих норм щодо банківського капіталу, зокрема строкових депозитів;
- визначення та ранжування відсоткових ставок залежно від термінів кредитування;
- надання гарантій вкладникам, зокрема, підвищення ставок за вкладами у Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, створення особистого резервного фонду, укладання надійних контрактів, які гарантують безпеку грошових вкладень;
- розробка програми фінансової грамотності для фізичних осіб про переваги депозитного зберігання грошових коштів;
- надання широкого асортименту банківських депозитних продуктів як для фізичних так і юридичних осіб;
- зменшення суми поповнення банківського депозитного рахунку, що забезпечить збільшення суми коштів (оскільки поповнення меншої суми, наприклад 50 грн. є більш легкою, чим 500 грн.);
- заохочення банків на довгострокові (безстрокові вкладення);
- кореляція відсоткових ставок залежно від вкладника.

Як відомо часе залучений ресурсний потенціал банків забезпечує обсяги наданих кредитів, які забезпечують прибутковість, тому управління та розвиток депозитними операціями, формування диверсифікованих депозитних послуг, розроблення системи гарантування вкладів фізичних і юридичних осіб є важливим завданням для банків. Також, варто зробити

систему лояльності щодо залучення, особливо це стосується мінімального вкладу, не кожна особа може відкрити депозитний рахунок на велику початкову суму. Також, важливим є чи може особа капіталізувати отримані відсотки по закінченні терміну, чи може їх забрати, а суму депозиту залишити для подальшого накопичення.

Третім напрямом удосконалення системи управління ресурсним потенціалом є використання мерчандайзингу. Мерчандайзинг – це метод використання та розроблення клієнтської зони, для надання інформації та рекламування певного (тічко визначеного банком) банківського продукту, банківської послуги [43]. Для цього банки використовують банківські острівки з працівником-консультантом, або рекламними банерами чи брошурками. Здебільшого мерчандайзинг використовується для просування депозитних та кредитних послуг, які є основними при формуванні та управління ресурсним потенціалом. Надання мерчандайзингу для депозитних послуг дасть можливість:

- надати рекламу депозитних продуктів які банк хоче реалізувати у більшій кількості;
- удосконалення асортименту видів депозитних рахунків, враховуючи їхній попит та пропозицію;
- можливість контролювати якість, мобільність, зручність, швидкість надання депозитних послуг клієнтам;
- можливість надання додаткових (супроводжувальних функцій) клієнтам, які відкрили депозитний рахунок;
- підвищити культуру та якість обслуговування (як в живу так і через онлайн центри);
- забезпечувати асортимент банківських послуг залежно від потреб клієнтів та економічної ситуації в країні;
- аналіз банків-конкурентів серед депозитних продуктів;

– планування мобільності та зручності надання послуг, поповнення та знаття відсотків і вкладів по них.

Основним та важливим завданням банків при формуванні ресурсів та ресурсного потенціалу є забезпечення стабільної та універсальною ресурсною базою, вибір найбільш прибуткових ресурсів, при цьому щоб банківська установа понесла мінімальні витрати (збитки) і принесла максимальний прибуток. При цьому банки ставлять перед собою наступні стратегічні завдання, а саме:

– формування збалансованого за сумами і термінами погашення потоку грошових коштів, які будуть надходити на банківські рахунки (депозитні рахунки) та забезпечувати ліквідність;
– максимізація ефективного, раціонального та виваженого використання фінансових ресурсів для досягнення конкурентоспроможності, ліквідності, прибутковості та надійності здійснення банківських операцій;
– реалізація програми перенаправлення залучених коштів на активні операції та встановлення обсягів їх використання;
– оцінка кількісного та якісного співвідношення банківських ресурсів у загальній структурі ресурсного потенціалу;
– структурний аналіз активів;
– оцінка результативності управління ресурсним потенціалом на основі динаміки зміни показників та окремих коефіцієнтів;
– зменшення рівня ризиків.

Не менш важливим є збалансована система контролю та коригування ресурсного потенціалу банку, яка включає в себе: суб’єкт управління (банківська установа), об’єкт управління (ресурсний потенціал, власний та залучений ресурсний потенціал), інструменти за допомогою яких відбувається контроль та коригування, оцінка впливу зовнішнього середовища.

Для подальшої оцінки банку варто встановити початкові дані (це може бути початок року) та кінцевий термін для порівняння зміни величини ресурсів, які знаходяться у розпорядженні та які надходять з різних джерел. При цьому банку доцільно дотримуватися розробленої стратегії, що дасть можливість систематизувати отримати дані та використовувати протягом довгого періоду (довгострокової стратегії).

В загальному банкам варто використання стратегічного та поточного управління ресурсним потенціалом який в основному включає: максимізацію прибутку та зростання ринкової вартості банку, оптимізація використання внутрішніх фінансових ресурсів, встановлення динамічного балансу (особливо в розділі депозитних, кредитних та інвестиційних операції), визначення конкурентних позицій банку на ринку банківських послуг, оцінка вартості залученого ресурсного потенціалу.

3.2. Зменшення ризиків управління ресурсним потенціалом банків та забезпечення стабільності банківського сектору

Зменшення рівня ризиків, які пов’язані з формуванням та управлінням ресурсним потенціалом банків є важливим та актуальним завданням. Ризики, що виникають у процесі формування та зростання банківських ресурсів має відношення в основному до залученого ресурсного потенціалу. Важливим завданням в процесі управління ризиками пов’язано з виявленням їх (визначення виду та особливості), його мінімізації, уникнення або повної нейтралізації. Ефективне управління ризиками впливає на прибутковість, дохідність, рентабельність та конкурентоспроможність банку на ринку, збільшує його рейтинги та ресурси. Для цього банківським установам потрібно чітко розробити порядок стратегії та діяти відповідно до неї, враховуючи наступні складові:

- визначити ризики, які впливають на формування ресурсного потенціалу банку;
- дослідити рівень впливу кожного окремого банку на діяльність та управління банку, прибутковість чи ліквідність;
- розробка можливих методів мінімізації ризиків, як на початковій стадії та і після впливу;
- визначити можливі ризики на які вони готові піти для збільшення ресурсного потенціалу і його розподілу;
- контроль за реалізацією системи зниження або попередження можливих ризиків.

Одним з найбільш частіших ризиків є кредитний, який знижує прибутковість банку, ефективність управління залученим потенціалом. Зменшення кредитного ризику можливе шляхом встановлення та дотримання визначених банком норм резервування за кредитними операціями, які він надає протягом різних періодів та різним клієнтам (фізичним та юридичним особам). Для цього банком доцільно використовувати оцінку кредитного портфеля за допомогою негативно класифікованих активів (НКА), яка є важливою не лише для банківських установ, ай для кредиторів, інвесторів, клієнтів, Національного банку України.

У цьому напрямку (зменшення кредитного ризику), банківським установам доцільно:

- удосконалити методику оцінки кредитоспроможності окремо для фізичних осіб, окремо для юридичних осіб та окремо для різних видів кредитів що надаються;
- використовувати систему страхування, поруки, закладання майна тощо;
- використання методу страхування кредитів у дочірніх страхових компаніях які є партнерами банків;

- диверсифікація кредитного портфеля за рівнем ризику, максимізація найменш ризикових кредитів;
- надання різноманітних забезпечень, гарантій тощо;
- проведення діагностики суб’єкта кредитування – за умови, що кредит надається юридичній особі та розмір кредитування вище середнього рівня [42].

Ризик втрати дохідності пов'язаний з тим, що банківські установи направляють залучені ресурси на розвиток кредитних операцій, оскільки вони найбільше забезпечують прибутковість активних операцій. Проте, важливим є збільшення (розподіл) ресурсів на інвестиційні операції, які за рівнем прибутковості забезпечують значну частку. Для цього банківським установам доцільно: розробити інвестиційну стратегію банку яка основана на дохідному інвестиційному портфелі, врахування та включення різних видів цінних паперів; постійний контроль за фондовим ринком, його тенденціями, фінансовими інструментами, рейтингами цінних паперів, ринковою капіталізацією ринку.

Конкурентний ризик, який впливає практично на всі види ресурсного потенціалу, види банківських послуг та об’єми його збільшення у майбутньому. Конкурентний ризик забезпечує банк стимулом щодо оцінки власної якісної характеристики та на пряму впливає на рейтинги банку серед клієнтів та фінансових партнерів, а також на рівень та обсяги збільшення ресурсного потенціалу.

Якщо банківська установа планує управляти конкурентним ризиком з метою залучення більшої кількості ресурсів для підвищення ресурсного потенціалу їй необхідно:

- постійний аналіз та контроль за діяльністю банків – конкурентів на ринку, оцінка їхніх видів послуг та операцій;
- аналіз ринку на потреби клієнтів у розвитку нових видів послуг чи банківських продуктів;

- запровадження нових або вдосконалення існуючих видів продуктів та послуг з метою підвищення конкурентоспроможності, зниження ризиків та залучення більшого обсягу ресурсів;
- використання інноваційних методів та технологій;
- постійний контроль за якістю, проведення опитування якості послуг серед клієнтів банку.

Наступним елементом захисту від ризиків є розробка напрямів, комп'ютерних програм або програм захисту персональних даних (власних та клієнтів), грошових коштів на різних рахунках, різні види кіберзахсту. Сьогодні банківські установи мають достатній рівень прибутків та ділових зав'язків, щоб співпрацювати з компаніями, які особисто для банківських установ можуть розробити захист та програмне забезпечення з метою мінімізації ризиків та загроз.

Деякі банки наймають професійних програмістів у штат (як частина банківської команди) з метою постійного контролю, аналізу отриманих результатів, розробка різноманітних програм та додатків до банківських продуктів, вирішення технічних питань пов'язаних з наданням операцій, проведення фінансових послуг. А також, це дає можливість знизити ризик технічного втручання, викрадення особистих даних, що в майбутньому підвищить довіру і дасть можливість розширити залучити більше ресурсів для власного розвитку.

Управління ризиком ліквідності базується на застосуванні методів щодо збалансування активів та пасивів банку, який може включати продаж частини інвестиційного портфеля банку, відкликання певних видів кредитів (особливо якщо вони мають високий ступінь ризику), залучення більшої кількості депозитних ресурсів, використання кредитів Національного банку України чи продаж неліквідних необоротних засобів.

Депозитний ризик у процесі формування ресурсного потенціалу відіграє важливу роль, оскільки забезпечує формування основної частини ресурсного потенціалу банку. Якщо банківська установа має значні проблеми із

залученням грошових коштів від фізичних осіб на депозитні рахунки, вона не може забезпечувати розширення активних операцій котрі забезпечують прибутковість. Наслідком такого негативного явища буде зменшення прибутковості, ліквідності, платності, конкурентоспроможності, тому банкам необхідно визначити та розробити напрями мінімізації депозитних ризиків протягом найкоротшого періоду:

- диверсифікація депозитного портфеля;
- визначення чітких термінів та умов депозитного договору;
- внесення змін щодо перегляду депозитної ставки в договір;
- впровадження нестандартних банківських карток;
- розробка додаткових мобільних програм чи додатків для управління депозитними рахунками [21].

Також до важливих методів зниження ризиків щодо управління ресурсним потенціалом варто віднести:

- застосування стратегічного підходу до зменшення впливу ризиків на фінансову діяльність банку;
- використання знань і навичок персоналу, менеджерів в процесі зменшення негативних ризиків або їх уникнення;
- використання різних інформаційних джерел для виявлення можливого кризового впливу на діяльність та формування ресурсів;
- оцінка інвестиційного та інноваційного потенціалу для визначення можливих варіантів страхування;
- відновлення системи моніторингу за економічними змінами у країні;
- надання достовірної інформації кредиторам та інвесторам;
- визначення системи показників аналізу ризиків;
- пошук можливостей збільшення резервів від можливих ризиків.

Сучасні банки, які залишилися після значного скорочення протягом останніх років, як показав аналіз статистичних даних, намагаються застосувати різні інноваційні підходи до створення, розвитку та розробки

бамівських продуктів. Інноваційних підхід до розробки унікального продукту здатен швидко і без значних затрат залучити нових клієнтів, що дасть можливість застрахуватися від ризиків, а також підвищити дохідність.

В часи зростання цифрових технологій, інноваційні банківські продукти базуються на мобільності, погромному забезпеченні та доступності 24/7, у зв'язку з цим банки можуть захистити себе у сфері ризику конкурентоспроможності, ліквідності та інноваційної. І оскільки, ресурсний потенціал оснований на спроможності банків залучати ресурси з різних джерел, інноваційні банківські продукти спроможні збільшити суму потоків фінансових ресурсів за короткий термін.

Управління ризиками – це не лише управління загрозами які виникають в процесі управління ресурсним потенціалом банку, це можливі втрати, невірні рішення щодо шляхів залучення власних, залучених та позичених ресурсів. Таким чином, управління ризиками повинно бути здійснено відповідно до кожного окремого ризику, його спеціалізації, рівня впливу на ресурсний потенціал, можливістю його повного нейтралізації.

В процесі коли банк вже залучив ресурси для власного розвитку власні чи залучені) ризики можуть завадити отримати максимальний можливий прибуток і забезпечити лідируючі позиції банку на ринку банківських послуг.

Висновки до розділу 3

Управління та оптимізація ресурсного потенціалу банку є важливим економічним, фінансовим та соціальним завданням сучасних банків. У час коли відбувається значне скорочення банків забезпечення повноцінного розвитку ресурсного потенціалу банку є дуже актуальним.

Ефективне управління ресурсним потенціалом банків включає в себе реалізацію наступних напрямів, саме: збільшення власного та залученого ресурсного потенціалу банків; удосконалення емісійної політики для збільшення власного капіталу; збільшення резервів банку на основі нових

пропозицій Національного банку України; збільшення чистого прибутку для підвищення власного ресурсного потенціалу; додаткова емісія акцій; розробка ефективної політики збільшення депозитних рахунків, збільшення кількості і клієнтської бази і грошових накопичень; збільшення кількості та різновиду депозитних продуктів для фізичних та юридичних осіб.

Для зниження ризиків, які пов'язані з формуванням, управлінням та збільшенням ресурсного потенціалу важливим є: визначення ризиків, що впливають, оцінити їхній вплив, розробити напрями їх мінімізації, проводити постійний контроль за реалізацією програми чи стратегії. До важливих напрямів зменшення ризиків варто віднести: зменшення кредитного ризику шляхом збільшення кредитних резервів та оцінки ненадійних активів; посилити систему інноваційного розвитку і впровадження, а також інформаційного контролю за даними та рахунками клієнтів, з метою захисту від крадіжки даних; зменшення рівня ризику дохідності шляхом збільшення не лише кредитних, а й інвестиційних операцій; управління кредитним ризиком.

Комплексне виконання поставлених цілей і розроблених завдань забезпечать високий рівень ресурсного потенціалу вітчизняних банків.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного в магістерській роботі дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Здійснення аналіз визначення поняття «ресурсний потенціал банку» дає можливість стверджувати, що існують різні підходи до його трактування, як сукупність всього капталу банку; як процес перерозподілу власний і залучених, позичених кошів які в майбутньому приносять прибуток. Визначено, що складовими елементами ресурсного потенціалу банку є його ефективне формування, управління та розподіл залежно від потреб банку у фінансових ресурсах.
2. До структури ресурсного потенціалу банків відносяться власні ресурси, позикові ресурси та залучені ресурси, які в загальному формують пасив банківської установи. Також, автором доповнено класифікацію ресурсного потенціалу, де важливу роль відіграє: організаційний, інвестиційний, інформаційний, програмно-технічний потенціал, потенціал іміджу та репутації.
3. Управління ресурсним потенціалом як метод стабілізації банківської системи оснований на визначенні основних ризиків та негативних явищ, які впливають на управління та формування ресурсним потенціалом. Досліджено, що основними методами управління ресурсним потенціалом вітчизняних банківських установ є: збалансованого управління активами і пасивами; використання геп-менеджменту, управління відсотковим та процентним ризиками; застосування нормативних методів.
4. Оцінка власного потенціалу банків показує, що відбулося значне скорочення кількості банків з 82 у 2017 році до 71 у 2021 році. Акціонерний капітал банків протягом 2017-2021 років зменшився на 13 842 млн. грн., що пов’язано зі скороченням кількості банківських установ т а емісії акцій.

5. Власний капітал протягом 2017-2021 років зріс на 92 081 млн. грн., і у 2021 році склав 255 678 млн. грн. У 2021 році загальна сума чистого прибутку банків склала 77 376 млн. грн., що 55 037 млн. грн. більше ніж у 2018 році, шо відбулося за рахунок зростання процентних та комісійних доходів банків.
6. Протягом 2017-2021 років активи і пасиви банківських установ зросли на 717 570 млн. грн., зобов'язання банків, також зросли на 625 489 млн. грн, а капітал збільшився на 92 081 млн. грн. Коши суб'єктів господарювання (підприємств) зросли на 354 507 млн. грн, кошти фізичних осіб зросли протягом 2017-2021 рокі – на 248 457 млн. грн., кошти небанківських фінансових установ зросли на 18 503 млн. грн. Аналіз рентабельності у 2021 році склав більше 35%, сума чистого прибутку банківських установ склала 77 376 млн. грн.
7. До основних напрямів удосконалення управління ресурсним потенціалом банків слід віднести: збільшення власного та залученого ресурсного потенціалу банків; удосконалення емісійної політики для збільшення власного капіталу; збільшення резервів банку на основі нових пропозицій Національного банку України; збільшення чистого прибутку для підвищення власного ресурсного потенціалу; додаткова емісія акцій; розробка ефективної політики збільшення депозитних рахунків; збільшення кількості та різновиду депозитних продуктів для фізичних та юридичних осіб.
8. Визначено напрями управління ризиками, що впливають на ефективністю управління ресурсним потенціалом, зокрема управління депозитним та кредитним ризиком, введення інновацій у процес створення нових банківських продуктів, розширення інвестиційної діяльності, створення резервів під ризики неплатоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азізова К. М. Комплексна оцінка достатності ресурсного потенціалу банку. Бізнес Інформ. 2014. № 1. С. 236-241.
2. Аржевітін С. Сукупні заощадження населення в умовах державного регулювання ресурсного потенціалу банків України. Економіст. 2010. - № 10. С. 20-23.
3. Асоціація українських банків. Офіційний сайт. Довідкова та статистична інформація. URL : https://aub.org.ua/index.php/bankivska-systema
4. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. Київ : Знання, 2011. 504 с.
5. Банківські операції : підручник / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Н. Д. Галапуп [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. 2-ге вид., виправлене і доповнене. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 866 с.
6. Банківські операції: навчальний посібник. Міністерство освіти і науки України. Укладачі Васиренко В.О. К. : Знання, 2004. 324 с.
7. Барилюк І.В. Ресурсний потенціал банку: сутність, структура та властивості. Науково-теоретичний журнал Хмельницького національного університету «Наука й економіка», 2008. Випуск 2 (10). С. 9-14.
8. Васюренко О., Федосік І. Ресурсний потенціал комерційного банку. Банківська справа. 2002. № 1. С. 58-64.
9. Васюренко О.В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд : підручник. Київ: Знання, 2010. 600 с.
10. Вохолата К.О., Вохолата В.Є. Сутність і значення ресурсної бази. Вісник Університету банківської справи НБУ, 2011. № 1 (10). С. 147-154.
11. Галіцейська, Ю. Теоретичні основи формування ресурсної політики комерційних банків та її особливості в сучасних економічних умовах. Світ фінансів, 2012. Випуск 1. С. 94-101.

12. Дмитрієва О.А. Формування ресурсної бази комерційного банку в умовах глобалізації фінансової системи України. Вісник СевНТУ. 2011. № 166. С. 46-49.
13. Довгань Ж.М. Фінансовий менеджмент у банку : навчальний посібник. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 306 с.
14. Дяконова І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків. Сталий розвиток економіки. 2012. №1 (11). С.286-289.
15. Єпіфанов А. О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2007. 523 с.
16. Єрін Р.С. Сутність управління ресурсним потенціалом банку. Управління розвитком, 2012. № 8. С. 85-86.
17. Землячок С.В. Ресурсна база комерційних банків та особливості її формування в Україні : монографія. Сімферополь : Національна академія природоохоронного та курортного будівництва, 2008. 185 с.
18. Коваленко В.В. Ресурсний потенціал банків України: методи оцінювання та напрями забезпечення його достатності. Економічний Дискурс. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1. 2016. С.89-94.
19. Коваленко В.В. Депозитна політика банків України: реалії та розвиток на майбутнє. Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. № 4. URL: http://global-national.in.ua/issue-4-2015.
20. Коваленко В.В., Торяник Ж.І. Функціональна достатність ресурсного потенціалу банків: методи оцінювання та напрями забезпечення : монографія. Київ : УБС НБУ, 2010. 158 с.
21. Копилюк О.І., Музичка О.М. Застосування комплексного підходу в управлінні ресурсним потенціалом банку. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 6. С. 101-106.
22. Лановська Г.І., Мельниченко А.І. Ресурсний потенціал банківських установ як основа стабільного функціонування банківської системи

України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. Випуск 4. С. 17-19

23. Лисенок О.В. Удосконалення сутності і процесу управління формуванням депозитних ресурсів банків. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 2. С.42-47.
24. Мещеряков А.А. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та перспективи розвиток. Ефективна економіка. 2013. № 3. С.56-64.
25. Національний банку України. Офіційна сторінка. Статистична інформація. URL : https://bank.gov.ua/ua/statistic (дата звернення 17.09.2022 року)
26. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Офіційний сайт. Статистична звітність. URL : https://www.nssmc.gov.ua/document/
27. Омелянович А.О., Вожжов А.П., Коверза В.С. Формування банківських ресурсів з урахуванням трансформаційних процесів: монографія. Донецьк, 2013. 281 с.
28. Отепко І.П., Малярець Л.М., Іваненго Г.А. Аналіз та стратегічного потенціалу підприємства. Харків : Видавництво ХНЕУ, 2007. 348 с.
29. Потійко Ю. Теорія і практика управління різними видами ризиків у комерційних банках. Вісник НБУ. 2004 №4. С. 58–62.
30. Пернарівський О. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків. Вісник НБУ. 2014. № 4. С. 44–48.
31. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV. Дата оновлення: 16.09.2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text (дата звернення: 11.09.2022 року)
32. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 02.09.2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text (дата звернення: 11.09.2022 року)

33. Ротар Д.А. Концептуальні основи формування стратегіїй управління активами і павивами комерційних установ та напрями їх оптимізації. Молодий вчений. 2014. №6(2). С.18-21.
34. Савлук С. М. Шляхи прискорення капіталізації банків України. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 4. С. 232-238.
35. Стець О.В. Модель динаміки активів і пасивів комерційного банку та її використання у стратегічному управлінні. Ефективна економіка. 2011. №6. С.26-35.
36. Тарасевич Н.В. Фінансовий менеджмент у банку. Одеса: ОНЕУ, 2013. 271 с.
37. Торяник Ж.І. Сутність і призначення ресурсного потенціалу банку в умовах поглиблення інтеграційних процесів в Україні. Вісник українська академія банківської справи Національного банку України. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/56471/5/Torianyk_Intehratsiini_protsesy.pdf
38. Управління діяльністю банку: методологія і практика : монографія / [авт. кол. : О. В. Васюренко, І. М. Федосік, Л. В. Васюренко, О. М. Христофорова, Л. П. Семенюк, О. М. Сидоренко; за заг. ред. акад. АЕН України, д-ра екон. наук, проф. О. В. Васюренка]. Київ : УБС НБУ, 2008. 230 с.
39. Чорна О.М. Концепція підвищення ефективності формування власного капіталу банку Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Економічні механізми розвитку України та її регіонів. Серія «Економіка». 2012. Випуск 247. С.62-68.
40. Шаповалова С.М., Костіна А.І. Кількісні та якісні аспекти управління ресурсами комерційного банку. Вісник східноукраїнського національного університету. 2014. №1. С.198-206.
41. Шевцова О.І. Фінансові ресурси універсальних банків України: джерела та методи залучення. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. 2013. Том 21. Випуск 7(2). С.52-60.

42. Швирьова О.В. Створення організаційного механізму діяльності банку на ринку залучення ресурсів в умовах інноваційної конкуренції. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Випуск 3. С.289-296.
43. Щепіна Т.Г. Методи формування ресурсної бази комерційного банку. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. №5. С. 42-45
44. Щорічні дані Міністерства фінансів України. Банківсько статистика. Офіційний сайт. URL : https://minfin.com.ua/ua/banks/

Додатки

Додаток А

ТОП емітентів акцій, які користувалися найбільшим попитом на біржовому ринку (за обсягом торгів) у 2020 році*

Найменування емітента	Обсяг біржових контрактів з акціями виконаних та укладених на біржовому ринку, млн грн	Відсоток від загального обсягу виконаних та укладених біржових контрактів (%)
ПАТ «Промінвестбанк»	268,71	0,040%
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	62,77	0,009%
АТ «Київмедпрепарат»	55,29	0,008%
АТ «Дніпроазот»	51,28	0,008%
ПАТ «Центренерго»	42,64	0,006%
АТ «ГАЛИЧФАРМ»	30,24	0,005%
ПАТ «Укрнафта»	22,36	0,003%
ПрАТ «Шахтоуправління «Покровське»	21,54	0,003%
АТ «Айбокс Банк»	11,69	0,002%
ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»	7,71	0,001%

*враховуючи обсяги контрактів з РЦ

Додаток Б

ТОП-10 найприбутковіших банків України

№	Банк	Прибуток до оподаткування, тис. грн.
1	ПриватБанк	22 847 507
2	Ощадбанк	4 798 503
3	Райффайзен Банк Аваль	4 197 230
4	ПУМБ	2 805 482
5	ОТП БАНК	2 147 070
6	УКРСИББАНК	1 443 335
7	СІТІБАНК	1 319 515
8	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	984 115
9	АЛЬФА БАНК	872 785
10	УКРГАЗБАНК	864 479

ТОП-10 найбільш збиткових банків України

№	Банк	Збитки до оподаткування, тис. грн.
1	Укресімбанк	-3 173043
2	Промінвестбанк	-671 336
3	ПРАВЕКС БАНК	-147 810
4	БТА БАНК	-81 026
5	ЮНЕКС БАНК	-28069
6	Український банк реконструкції та розвитку	-14 771
7	ОКСІ БАНК	-11 786
8	БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ	-6 204
9	АП БАНК	-5 735
10	АЛЬПАРІ БАНК	-5 403

Додаток В

Основні види банківських ризиків та заходи управління ними

Вид ризику	Заходи управління ризиком
Кредитний ризик	Зовнішні заходи: застава, гарантія та страхування. Внутрішні заходи: лімітування, диверсифікація та створення резервів. Здійснення галузевої та часової диверсифікації кредитного портфеля. Запровадження програм мікрокредитування.
Депозитний ризик	Диверсифікація депозитного портфеля. Узгодження термінів депозитів та кредитів банку. Внесення до депозитної угоди умови про можливість перегляду депозитної ставки та завчасного попередження про зняття вкладу з ініціативи вкладника або повернення вкладу з ініціативи банку. Запровадження нестандартних банківських карток, що диверсифікують клієнтурну базу банку.
Інвестиційний ризик	Застосування теорії портфельного інвестування, що передбачає диверсифікацію інвестиційного портфеля за видом цінних паперів чи галуззю діяльності їх емітентів; за термінами погашення цінних паперів тощо.
Ризик, що пов'язаний з рітейлом	Регіональне надання послуг. Страхування ризиків, пов'язаних з рітейлом. Розподіл ризиків між комерційним банком та кредитним союзом чи бюро. Оцінювання кредитоспроможності позичальника.
Конкурентний ризик	Зниження собівартості банківської послуги та розширення пакета послуг комерційного банку. Застосування інноваційних технологій та гнучкої тарифної політики.
Ризик втрати ліквідності	Збалансування активів і пасивів банку: продаж частини інвестиційного портфеля, відкликання кредитів, розширення обсягів пасивних операцій із залучення коштів клієнтів, випуск депозитних сертифікатів та облігацій, використання кредитів НБУ.
Факторинго-вий ризик	Прийняття до оплати частини суми з перерахуванням залишку після отримання коштів від платника. Обумовлення комісійних за гарантію платоспроможності покупця.
Лізинговий ризик	Отримання достовірної інформації про об'єкт лізингу (через експертів або спеціальну лізингову компанію). Оцінювання платоспроможності клієнта, загальної кон'юнктури ринку, місця та перспективи позичальника на ньому. Формування цільових фондів для покриття збитків.
Відсотковий ризик	Страхування та хеджування процентного ризику. Надання кредитів із плаваючою процентною ставкою. Прогнозування рівня гепу і збалансування таким чином якості активів та пасивів банку за їх чутливістю до зміни відсоткової ставки.
Валютний ризик	Хеджування за допомогою деривативів. Диверсифікація коштів банку в іноземній валюті. Страхування валютного ризику. Визначення оптимальної величини загальної відкритої валютної позиції банку.